

Jaarverslag en jaarrekening 2023

Landschap Noord-Holland



Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
2 Verslag Raad van Toezicht	4
3 Directieverslag	7
3.1 Doelstelling, missie en visie	7
3.2 Bedrijfsvoering.....	9
3.3 Beheersing van risico's en onzekerheden.....	10
3.4 Personeel	10
3.5 Doelrealisatie	13
3.7 Governance.....	33
3.7.1 Organisatiestructuur	33
3.7.2 Bezoldigingsbeleid Directie, Raad van Toezicht en medewerkers	36
3.7.3 Gedragscode en richtlijnen	36
3.8 Communicatie met belanghebbenden	38
3.9 Maatschappelijk verantwoord ondernemen	38
4 Jaarrekening	39
Bijlage 1 Overzicht Natuurterreinen per 31-12-2023	72
Bijlage 2 Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	75

1 Inleiding

Het jaar 2023 stond voor Landschap Noord-Holland in het teken van veel interne en externe dynamiek. Na het vertrek van Ernest Briët in oktober 2022 mochten wij vanaf mei onze nieuwe directeur Bas Rüter verwelkomen. Eveneens vanaf mei besloot ons Hoofd Bedrijfsvoering zijn carrière buiten de organisatie te vervolgen. Per januari 2024 is deze functie weer vervuld. Deze- en enkele andere- personeelwisselingen hebben veel flexibiliteit en extra inzet gevraagd van veel van onze medewerkers. Dankzij hen was de continuïteit toch geborgd en hebben wij de kansen die zich voordeden om samen een mooier Noord-Holland te maken toch volop kunnen benutten. Wij zijn het team dankbaar voor deze belangrijke bijdrage aan onze missie.

Het jaar stond ook in het teken van verkiezingen op zowel landelijk als op provinciaal niveau. Met het nieuwe College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland hebben we inmiddels kunnen kennismaken en verloopt de samenwerking voorspoedig. Als gevolg van de val van het kabinet en de daar op volgende verkiezingen is er wel extra vertraging ontstaan in een daadkrachtige aanpak van de urgente problemen op het platteland- en is er nog geen enkel zicht op een inhaalslag in 2024. Voor de organisatie betekende dit dat wij volop konden inzetten op het aanjagen van de gebiedsprocessen. Helaas moeten we samen met de andere gebiedspartners geduld hebben als het gaat om de duidelijkheid over de bijdrage van het Rijk aan de oplossing van de uitdagingen op het platteland. Dit heeft ons er toe gebracht om intensief zelf te zoeken naar kansen voor nieuwe natuur op de particuliere grondmarkt. Ook verkenden we mogelijkheden om hierin samen met de Provincie en collega- terreinbeheerders nieuwe kansen te creëren. Over de hoopgevende resultaten hiervan leest u meer in dit directieverslag.

Wij geven ook inzicht in een selectie van de meest bepalende projecten die wij in 2023 hebben uitgevoerd. Een groot deel van deze projecten is ook terug te vinden in het publieksjaarverslag en het publieksjaaroverzicht 2023 dat op onze website is gepubliceerd. Ook doen wij verslag over de financiële resultaten in de jaarrekening over 2023. Tenslotte doet onze Raad van Toezicht verslag van haar activiteiten in 2023.

Los van dit jaarverslag maken wij een inhoudelijk verslag van de resultaten die zijn geboekt met de activiteiten die betaald zijn met de jaarlijkse bijdrage van de provincie Noord-Holland voor het programma Betrekken bij Groen, dat is gericht op de ondersteuning van in totaal ca 12.000 vrijwilligers in het groene domein van de provincie. Deze vrijwilligers zijn actief in zelfstandige vrijwilligersgroepen en/of verbonden aan een Terrein beherende Organisatie (TBO).

Voor de bekostiging van onze werkzaamheden kunnen wij rekenen op subsidie bijdragen van de Provincie Noord-Holland. Daarnaast is ons werk niet mogelijk zonder de bijdragen van onze ruim 32.000 Beschermers, van de Nationale Postcode Loterij en van een aantal bedrijfspartners. Een bijzonder voorbeeld was de schenking van EgeriaDo als eerste investering in het Revolving Nature Fund Noord-Holland, waarmee wij grondaankopen kunnen doen en de tijdelijke financieringslasten voor zeer grote grondaankopen kunnen dragen. Daarnaast hebben wij ook dit jaar weer een aantal significante schenkingen ontvangen, deels uit nalatenschappen. Wij zijn al deze partijen erg dankbaar voor hun onmisbare, vaak jarenlange steun.

2 Verslag Raad van Toezicht

Samenstelling

De Raad van Toezicht heeft in de verslagperiode afscheid genomen van de heer Rémon van Riemsdijk aan het einde van zijn tweede zittingstermijn, mede vanwege zijn verhuizing naar een locatie buiten de provincie. Daarnaast zijn mevrouw Hanneke Propitius en de heer Luc Kohsiek toegetreden. Wij zijn erg blij met hun komst en zien uit naar de samenwerking.

In paragraaf 3.6.1 van het Directieverslag is een overzicht met de namen en nevenfuncties van de Raad van Toezicht-leden opgenomen.

Vergaderingen

De Raad van Toezicht heeft in 2023 vier keer vergaderd in aanwezigheid van de (interim)directie. De Raad van Toezicht heeft haar jaarlijkse excursie in de Zandpolder gehouden en is daar geïnformeerd over de zesde aankoop en de plannen voor inrichting en beheer van nieuwe aankopen in de polder.

In haar vergaderingen heeft de Raad van Toezicht haar goedkeuring verleend aan en gesproken over:

Financiën

- De jaarrekening en het inhoudelijk jaarverslag 2022
- De stand van zaken in de procedure met de Vereniging Gelijkberechtiging Grondeigenaren
- De resultaatbestemming 2022 inclusief de allocatie van nalatenschappen
- De berekening van de BSD-score CBF voor de directiebeloning over 2023
- Het beleggingsstatuut
- De Vennootschapsbelasting
- De juiste werking van de bevoegdheden in de periode van afwezigheid van de directeur
- De begroting 2024
- Een aantal instemmingsverzoeken voor inzet van de verschillende bestemmingsreserves
- De afhandeling van nalatenschappen waarin onroerende zaken respectievelijk certificaten van aandelen verworven zijn
- Financiële onderwerpen waarbij de Financiële Commissie terugkoppeling en advies gaf vanuit de commissievergadering

Beleid en organisatie

- De samenstelling en het rooster van aftreden van de Raad van Toezicht.
- De samenwerking tussen de interim directie en de Raad van Toezicht en de onderlinge samenwerking in de periode van afwezigheid van de directeur
- De statuten, het directiestatuut, de Code of Conduct van de RvT en het reglement van de Financiële Commissie
- De benoeming van een nieuwe directeur en goedkeuring van zijn nevenfuncties
- De benoeming van een nieuwe accountant
-
- De strategie voor de Natuurlijke Zaken activiteiten
- De hertoetsing door het Centraal Bureau Fondsenwerving en de daaruit voortvloeiende afspraken
- Het Jaarplan voor 2024

Grondaankoop, erfpacht en overige vervreemdingen

- Een instemmingsverzoek tot ruiling van gronden
- Diverse instemmingsverzoeken tot aankoop van gronden
- Een verzoek tot verwerving van gronden om niet onder verlening van een visrecht

Commissies

De Raad van Toezicht werkt met een Financiële Commissie die in 2023 vier keer bijeen is gekomen. De Financiële Commissie bestaat uit twee vaste leden en heeft als taak de Raad van Toezicht te adviseren ten aanzien van goedkeuring van de begroting, jaarrekening, periodieke financiële rapportages, het accountantsverslag en de management letter. De bespreking van de jaarrekening 2022, het accountantsverslag en de managementletter heeft plaatsgevonden in aanwezigheid van de accountant.

Daarnaast werkt de Raad van Toezicht met een remuneratiecommissie die bestaat uit de voorzitter en een lid van de Raad van Toezicht. De remuneratiecommissie voert jaarlijks het functionerings- en beoordelingsgesprek met de directeur.

Intern overleg

In 2023 heeft de voorzitter van de Raad van Toezicht frequent overleg gevoerd met de (interim)directie. In dit overleg werd de voortgang van lopende zaken besproken maar vond ook afstemming plaats over de agenda van de Raad van Toezicht- vergaderingen. Na de komst van de nieuwe directeur heeft de voorzitter tevens een gesprek gevoerd aan het einde van de proefperiode, welke naar wederzijdse tevredenheid is verlopen. In het kader van de geldende systematiek heeft de remuneratiecommissie normaliter een functionerings- en beoordelingsgesprek met de directeur. Vanwege de komst van de directeur per mei heeft dit gesprek in 2023 niet plaatsgevonden.

Bij afwezigheid van de directeur heeft de Raad van Toezicht in de verslagperiode van januari tot mei de dagelijkse leiding van de organisatie belegd bij twee MT- leden. Met een periodiek voortgangsoverleg is de voorzitter van de Raad van Toezicht op de hoogte gehouden van de interne gang van zaken.

In 2023 is geen overleg gevoerd tussen een afvaardiging van de Raad van Toezicht en de kerngroep medezeggenschap. Dit zal in 2024 opgepakt worden. Wel was de kerngroep vertegenwoordigd in de sollicitatieprocedure voor de nieuwe directeur.

Oordeel van de Raad van Toezicht over de algemene gang van zaken

De Raad van Toezicht is tevreden met de gang van zaken in de verslagperiode. De komst van een nieuwe directeur en de invulling van een relatief groot aantal vacatures, waaronder die van Hoofd Financiën & Bedrijfsvoering, bieden een solide fundament voor de continuïteit van de organisatie. De medewerkers verdienen alle lof voor de wijze waarop zij bij afwezigheid van een relatief groot aantal, deels bepalende medewerkers op succesvolle wijze gezorgd hebben voor het succesvol functioneren van de organisatie.

Na de komst van een nieuw College van Gedeputeerde Staten is succesvol ingespeeld op de kansen die dat biedt om goede persoonlijke relaties met de Gedeputeerden op te bouwen en een aanjagersrol te spelen in de gebiedsprocessen.

De Raad is verheugd om te zien dat significante voortgang is geboekt bij een aantal ambities uit het Meerjarenprogramma. Zo is de realisatie van de groei van meer dan 20 hectare natuur onder beheer in lijn met de ambitie en wordt flink geïnvesteerd in het verder opvoeren van het areaal natuur onder beheer. Ook zijn goede resultaten geboekt in het terreinbeheer en is maatschappelijke impact gerealiseerd met de activiteiten van Natuurlijke Zaken in onderzoek, advies, realisatie en beheer voor externe opdrachtgevers. Ook zijn de inkomsten verder opgevoerd en is de ondersteuning van vrijwilligersgroepen succesvol gecontinueerd. Een aantal grote renovatieprojecten van maatschappelijk vastgoed zijn (nagenoeg) afgerond en er wordt werk gemaakt van een toekomst vaste strategie voor het beheer van cultureel erfgoed. De band met de ruim 32.000 Beschermers is goed onderhouden via het tijdschrift en de Zandpolder dag in oktober. De nieuwe samenwerking met het bedrijfsleven in het Revolving Nature Fund Noord- Holland biedt kansen om de slagkracht in de aankoop van gronden in de toekomst verder op te voeren. Ook in financiële zin staat de organisatie er goed voor.

De Raad van Toezicht is content met het ambitieniveau en de inhoudelijke doelen die door de organisatie zijn gerealiseerd in 2023. Het directieverslag geeft hiervan een mooie samenvatting.

Landschap Noord-Holland wordt geleid door een betrokken en deskundige directeur en gedragen door een goede ploeg van mensen die het samen mogelijk maken om met veel ambitie samen te werken aan een mooier Noord-Holland.

De Raad van Toezicht heeft het voorliggende jaarverslag en de voorliggende jaarrekening goedgekeurd. Ook heeft de Raad daarbij decharge verleend aan de directie over het door hen gevoerde bestuur in 2023.

Heiloo, 27 juni 2024

Rosemarijn Dral, voorzitter

Fred Ruiten

Hanneke Propitius

Jeroen Huisman

Luc Kohsiek

Vera Dalm

3 Directieverslag

3.1 Doelstelling, missie en visie

Landschap Noord-Holland zet zich in om natuur, landschap, en hiermee samenhangende cultuurhistorie in de provincie Noord-Holland duurzaam te behouden en verder te ontwikkelen. Dit doen wij vanuit de overtuiging dat dit belangrijk is voor het welzijn van mens en natuur. Wij maken Noord-Holland mooier door samen met anderen natuur en landschap te ontwikkelen en te beheren.

Wij danken ons succes aan de inzet van mensen. De menskant van onze organisatie krijgt onder meer invulling door ondersteuning van vrijwilligers bij hun werkzaamheden in natuur en landschap, maar ook door onze gebieden optimaal te ontsluiten voor recreanten.

Van de ca 12.000 vrijwilligers die actief zijn in de provincie Noord-Holland zijn rond de 4.000 vrijwilligers betrokken bij onze organisatie. Het gaat hier om vrijwilligers die actief zijn in onze gebieden en om zelfstandige vrijwilligersgroepen die vanuit onze organisatie ondersteuning krijgen.

Stichting Landschap Noord-Holland is een rechtspersoon, gevestigd in Heiloo.

In de verslagperiode hebben wij gewerkt aan de realisatie van de vijf ambities uit het in 2022 door de RvT vastgestelde meerjarenbeleidsplan 2022-2026. Hierbij is extra focus aangebracht tot vijf ambities:

1. Oppervlakte aan natuur vergroten
2. Behoud en groei van de biodiversiteit
3. Landschap klimaatbestendig maken
4. Cultuurhistorisch erfgoed toekomstbestendig maken
5. Mensen betrekken bij natuur en landschap



Statutaire doelstelling

In onze statuten is de doelstelling van onze organisatie als volgt vastgelegd:

Landschap Noord-Holland stelt zich als specifiek Noord-Hollandse organisatie ten doel met, door en voor de Noord-Hollandse bevolking natuur, landschap en de daarmee samenhangende cultuurhistorie in de hele provincie duurzaam te behouden en verder te ontwikkelen, vanuit de overtuiging dat dit in het belang is voor het welzijn van mens en natuur.

Missie en visie

“Samen maken we Noord-Holland mooier door landschap te ontwikkelen en te beheren.”

We willen ervoor zorgen dat mens en natuur zich ook in de toekomst thuis voelen in het veelkleurige Noord-Hollandse landschap en ervan kunnen genieten. Dat is hard nodig, want de natuur staat ook hier flink onder druk en de verscheidenheid aan planten- en diersoorten holt al decennialang achteruit. Het is onze opdracht bij te dragen aan stoppen van die terugloop.

We geven de natuur een stem. Met passie voor het landschap en oog voor zakelijkheid zetten we ons in voor een toekomstbestendige natuur die zichzelf kan blijven vernieuwen. Die de klimaatverandering kan doorstaan en de groeiende groep bezoekers rust kan blijven bieden in het drukke bestaan.

Beleid

We delen op provinciaal niveau met verschillende partijen gemeenschappelijke belangen, zoals het behoud van natuur, herstellen van cultureel en historisch erfgoed en het actief participeren in bredere vraagstukken rond duurzaamheid en natuurontwikkeling. In sommige gevallen is er in dit speelveld sprake van tegengestelde belangen, bijvoorbeeld in contact met particuliere grondeigenaren of agrarische ondernemers. Ook lobbyen wij tegen de aantasting van natuur & landschap in de hele provincie. We kiezen in die gevallen in beginsel voor een constructieve benadering gericht op het vinden van een breed gedragen oplossing. Daar waar noodzakelijk worden ook grenzen gesteld, om hierbij actief te benadrukken hoe wij onze constructieve houding combineren met het realiseren van onze missie. Meer over onze communicatie met belanghebbenden kunt u lezen in paragraaf 3.7.

Samenwerkingsverbanden

In Noord-Holland werken we veel samen met PWN, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Met nog veel meer terreineigenaren vormen we het Terreinbeheerdersoverleg. Daarnaast maken we deel uit van samenwerkingsverband LandschappenNL, samen met de andere provinciale Landschappen en Landschapsbeheren. We zijn bovendien partner in de Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk en partner in de Coalitie Wadden Natuurlijk. Zo maken we Noord-Holland èn heel Nederland samen mooier!

Vrijwilligersbeleid

Samenwerken met vrijwilligers is een kernpunt van onze organisatie. Dit blijkt uit onze missie waarin “samen” ook staat voor de vele duizenden vrijwilligers die zich inzetten voor natuur, landschap en erfgoed. Ook onze vijfde ambitie uit ons meerjarenplan “Mensen betrekken bij natuur en landschap” verwijst daarnaar. Onze afdeling “Betrekken bij Groen” is geheel gericht op het ondersteunen van de groene vrijwilliger. Het meerjarenbeleidsplan Betrekken bij Groen dat wij samen met IVN Noord-Holland opstellen en dat de directeurs van het terreinbeheerdersoverleg (TBO) vaststellen, geeft richting aan de inzet van ons team Betrekken bij Groen. Van de doelgroepen “herstellers, tellers en vertellers” richt onze organisatie zich vooral op de eerste twee groepen en IVN op de laatste groep.

Veilig kunnen werken is één van de belangrijke doelen. Voor de interne vrijwilligers, dat zijn de vrijwilligers die werken in onze eigen terreinen, geldt dat wij een gelijke verantwoordelijkheid hebben als voor onze medewerkers. Onze KAM-coördinator zorgt er, samen met de boswachters en team Betrekken bij Groen, voor dat vrijwilligers in staat zijn veilig te werken. Om dit te bereiken zorgen we voor veilig materiaal, adequate training en verzekeringen.



Meerjarenbeleidsplan 2022-2026

Het beleid van stichting Landschap Noord-Holland is in het meerjarenbeleidsplan 2022-2026 en de diverse afdelingsplannen geformuleerd. De ambities van stichting Landschap Noord-Holland worden beschreven, onderbouwd en waar mogelijk in doelstellingen geformuleerd. Dit meerjarenbeleidsplan wordt jaarlijks geconcretiseerd in een jaarplan en dient als input voor de jaarbegroting. Deze documenten worden in oktober/november ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht voorgelegd. Na afloop van het jaar wordt verantwoording afgelegd in het publieks- en reguliere jaarverslag.

3.2 Bedrijfsvoering

De activiteiten in het kader van de bedrijfsvoering omvatten de financiële administratie, de vastgoed administratie, ICT en facilitaire zaken. Tot mei viel ook de afdeling Personeelszaken hieronder. Vanaf die datum valt deze onder de directeur.

In de verslagperiode is veel tijd besteed aan de verdere professionalisering van de managementcyclus en aan de optimalisering van het risicomanagement. In de loop van het jaar is daarnaast het jaarplan doorontwikkeld tot een sturingsinstrument waarbij alle lopende activiteiten van concrete doelen (KPI's) worden voorzien, de voortgang periodiek doorlopen wordt en, waar nodig, wordt bijgestuurd.

Automatisering

Samen met Flevolandschap en LandschappenNL maakt stichting Landschap Noord-Holland gebruik van de diensten van een professionele aanbieder van automatisering. Hiermee borgen wij de betrouwbaarheid en continuïteit van de kantoorautomatisering, samen met de digitale, fysieke en organisatorische beveiliging van de systemen. De drie organisaties hebben gezamenlijk een strategisch ICT-beleid geformuleerd waarin verantwoordelijkheden binnen de lijnorganisatie helder zijn vastgelegd. Dit beleid is ook in elk van de drie organisaties zelf omarmd. De implementatie is gestart. Dankzij de nauwe samenwerking worden kosten bespaard en wordt de professionaliteit bevorderd. In de verslagperiode is gepeild of er meer Landschappen interesse hebben om zich aan te sluiten bij deze coalitie. Brabants Landschap overweegt dit op dit moment serieus. Indien dit daadwerkelijk gerealiseerd wordt biedt het de mogelijkheid om de interne dienstverlening verder te professionaliseren en de kosten te verlagen.

Planmatig werken

Gedurende de verslagperiode is veel aandacht besteed aan de implementatie van planmatig werken. Dit project is gestart in 2022 met ondersteuning door een gespecialiseerd bureau en beoogt de samenwerking en de professionaliteit van bedrijfsprocessen te optimaliseren. Daarbij onderscheiden we projecten, programma's, processen en routines. Dankzij de inzet van een kerngroep, de identificatie van pilot activiteiten en training van een groot deel van het personeel is belangrijke voortgang geboekt. De ruim 50 jaarplan activiteiten in 2024 zullen, gebruik makend van de ervaring en inzichten uit 2023, allemaal planmatig aangepakt worden. Wij zijn ervan overtuigd dat dit bij zal dragen aan de doelbereiking van het meerjarenprogramma en zo aan de missie van de organisatie.

3.3 Beheersing van risico's en onzekerheden

In het boekjaar 2023 hebben zich geen risico's voorgedaan die een materiële impact hadden op de organisatie. We zijn ons desondanks wel bewust van de financiële, juridische en imago technische risico's die met onze activiteiten gepaard gaan. Daarom werken wij continu aan het beter in kaart te brengen van risico's. Waar mogelijk minimaliseren we deze met behulp van diverse risicoanalyses en maatregelen. In het verslagjaar zijn hiertoe een aantal belangrijke werkprocessen met hulp van externe specialistische adviseurs systematisch beschreven en vastgelegd voor dagelijks gebruik. Dit proces loopt door tot in 2024. We verwachten dat in de loop van komend jaar alle belangrijke werkprocessen adequaat vastgelegd zijn en op dagelijkse basis zo worden uitgevoerd. Mede op basis van deze beschrijvingen zullen wij een periodieke bedrijfsrisico analyse uitvoeren. We zijn van mening dat we met de huidige procescontroles voldoende basis hebben om onze bedrijfsrisico's verantwoord te dragen.

Reputatie- en financiële risico's hebben voor ons potentieel de grootste consequenties op de continuïteit van de organisatie. We zijn van mening dat met name financiële risico's afgedekt zijn tot een niveau waarop zij het voortbestaan van de stichting niet in gevaar kunnen brengen. Daarnaast beperken wij potentiële reputatieschade door bij het ontwikkelen van nieuwe activiteiten en het aannemen van nieuwe opdrachten de kans op reputatieschade mee te wegen in de besluitvorming. In onverhoopt voorkomende gevallen reageren wij met adequate en tijdige communicatie naar de belanghebbenden. Reputatieschade kan immers bijdragen aan een terugloop van beschermers en terughoudendheid bij externe financiers.

Verzekeringen

We bezitten grond en onroerende zaken die middels opstaldekking adequaat zijn verzekerd; de materiële bezittingen bestaan daarnaast uit de inventaris van de (kantoor)panden die zijn verzekerd tegen brand en diefstal, inclusief eventuele gevolgschade. Voor de personeelsleden, eventuele stagiaires of zzp-ers is bovendien een schadeverzekering afgesloten. Voor bestuursleden en werknemers is een aansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

Voorkomen van fraude

Functiescheiding, inkoopprocedures, regelingen voor mandatering en projectbegrotingen, nacalculaties en evaluaties zijn bedoeld om fraude te voorkomen. We hebben onze administratieve organisatie en interne controle op een dusdanige wijze ingericht dat de risico's op fraude zijn geminimaliseerd. Daarnaast sturen we op een open cultuur waarin collega's elkaar aanspreken op hun gedrag en werkwijze; niet op basis van wantrouwen maar ter optimalisatie van het eigen werk en de controle hierop. Het team Bedrijfsvoering ziet toe op het adequate gebruik van administratieve processen die ingericht zijn om ongewenst handelen te voorkomen. Uiteraard worden bevindingen vanuit onze controlerend accountant in acties belegd en opgevolgd.

3.4 Personeel

2023 was een jaar met veel dynamiek. Door groei van de organisatie en door het vertrek van diverse collega's hebben we veel nieuwe collega's mogen verwelkomen. Gedurende de periode dat zij nog niet aan het werk waren heeft de organisatie last gehad van onderbezetting. Dankzij een inhaalslag is dit weggewerkt en is de werkdruk weer op een acceptabel niveau. Op dit moment hebben we slechts enkele vacatures, komend van een aantal van zestien medio 2023. Alle vacatures van voor de zomer zijn succesvol ingevuld ondanks de krappe arbeidsmarkt. Ook hebben we dankzij de nieuwe collega's een kwaliteitsimpuls kunnen geven aan het team. Dit wordt ook extern door onze samenwerkingspartners gesignaleerd en van positieve feedback voorzien.

Arbeidsomstandigheden

Arbo, veiligheid en duurzaamheid zijn structurele aandachtspunten. Jaarlijkse herhalingen van BHV en EHBO-trainingen dragen hieraan bij. In 2023 is daarnaast veel aandacht besteed aan het Preventief Medisch Onderzoek. Ongeveer de helft van het personeel heeft hieraan op vrijwillige basis deelgenomen. De uitkomsten weken niet materieel af van de verwachtingen vooraf. Als aandachtspunten zal aanvullend onderzoek gedaan worden op enkele werkplekken met een specifiek zware fysieke belasting. Daarnaast zullen we het kantoorpersoneel informeren over de mogelijkheden om optimaal gebruik te maken van de reeds bestaande faciliteiten op de werkplekken en manieren om fysieke klachten te voorkomen. Hiermee werken we ook aan duurzame inzetbaarheid van ons personeel.

Medewerkerstevredenheid

In het voorjaar is een medewerkers tevredenheidsonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten zijn voor de organisatie als geheel positief. Onze medewerkers zijn tevreden over Landschap Noord-Holland als werkgever. Organisatie breed zijn drie aandachtspunten voor verbetering gesignaleerd: samenwerking, opleidingen en salaris. Hiermee zijn we actief aan de slag gegaan. We werken aan verbetering van de samenwerking tussen afdelingen en in projecten via planmatig werken. We betrekken medewerkers actief bij het optimaliseren van processen binnen de organisatie, die in het onderzoek regelmatig als traag en bureaucratisch ervaren werden. Daartoe hebben we, gebruik makend van het onderzoek, een groep vrijwilligers bereid gevonden om samen met de kerngroep Medezeggenschap mee te denken over verbeteringen.

Ook is het project Sneller, Beter & Minder opgestart waarin we telkens drie grote ergernissen proberen snel en effectief op te lossen. Ten aanzien van salaris speelt het feit dat de arbeidsmarkt krap is en de CAO in vergelijking met andere CAO's relatief minder aantrekkelijk. We zoeken de oplossing niet in collectieve afwijkingen van de CAO, maar in een ruimer opleidingsbudget dat ook actiever onder de aandacht gebracht wordt van alle medewerkers. In 2023 hebben we een overschrijding van het opleidingsbudget tussentijds geaccordeerd en voor 2024 hebben we dit budget verder verhoogd. Ook is het stimuleren van het volgen van opleidingen expliciet onderdeel van de jaarlijkse evaluatiecyclus tussen medewerker en leidinggevende. Dit werkt: het aantal gevolgde opleidingen vertoont een stijgende lijn en het commentaar dat het moeilijk is om toestemming te krijgen voor professionele ontwikkeling wordt minder vaak gegeven. Naast de organisatie brede aandachtspunten spelen er per afdeling specifieke onderwerpen. Iedere leidinggevende wordt gevraagd hier actief met het team mee aan de slag te gaan.

Strategisch personeelsbeleid

Met de komst van de nieuwe directeur is in het MT actief stil gestaan bij de verwachte en gewenste ontwikkeling van de organisatie in de komende vijf jaar. Daarvan afgeleid is geformuleerd wat dit vraagt van ieder MT lid in zijn of haar professionele ontwikkeling. De uitkomsten hiervan zijn vertrouwelijk in de groep gedeeld en worden ieder kwartaal in een veilige setting met elkaar besproken om de voortgang te waarborgen en elkaar hierin te ondersteunen. Parallel hieraan is gestart met het niet alleen beoordelen van het huidige functioneren van alle medewerkers in een evaluatiegesprek, maar ook aandacht te geven aan hun ambitie voor professionele ontwikkeling en aan hun talenten. Wij zullen in 2024 de hiermee opgehaalde inzichten combineren om te komen tot een strategisch personeelsbeleid voor de organisatie als geheel.

Landschap Noord-Holland in cijfers

Per 31 december 2023

In eigendom of in erfpacht

4409.4823 hectare in eigendom



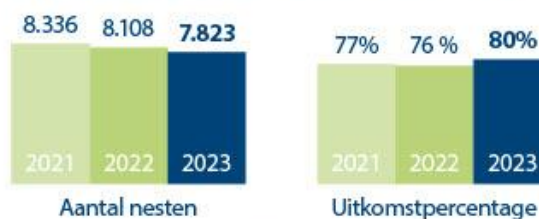
- 100** natuurgebieden, waarvan 4 Natura 2000-gebieden: Noordduinen, Eilandspolder, IJperveld, Buitenplaats Leyduin en de forten, Unesco Werelderfgoed
- 4** eendenkooien: Van der Eng, Stokman, 't Zand en Oudesluis
- 4** forten: Aagtendijk, Zuidwijkermeer, Veldhuis, Krommeniedijk
- 7** buitenplaatsen: Vinkenduin, Woestduin, Leyduin, Naaldenveld, Alverna, Bennebroekbos, Overplaats
- 10** rijksmonumenten
- + 200** bunkers (meeste onder het zand)



Donateurs, bedrijfsvrienden en sponsors

- 31.542** beschermers
- 2.242** giftgevers
- 421** periodieke schenkers
- 38** bedrijfsvrienden en sponsors

Weidevogelbescherming



Vrijwilligers



- Aantal vrijwilligers circa: **3000**
- Aantal aangesloten vrijwilligersgroepen: **161**
- 136** beheer en monitoringsgroepen
- 22** weidevogelbeschermingsgroepen

Aantal weidevogelvrijwilligers: **774**

Aantal nieuwsbrieven en aantal ontvangers:
10 nieuwsbrieven naar **1.919** ontvangers

Cursussen

Deelnemers 

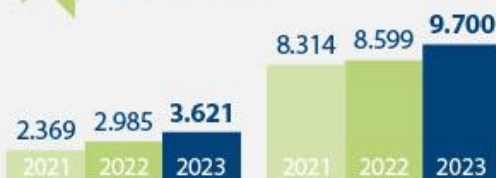
- 25** cursussen beheer- en monitoringsgroepen **324**
- 2** groen op bezoek bijeenkomsten **36**
- 5** cursussen weidevogelbescherming **87**

Medewerkers

99 medewerkers (84,67 fte)



Socials



Nieuwsbrieven:

- Landschap Noord-Holland: **60.946**
- Boerenlandvogels: **1.986**
- Betrekken bij Groen: **967**



Volgers op Instagram



Volgers op Facebook



Volgers op LinkedIn



Volgers op Youtube

3.5 Doelrealisatie

Hieronder geven wij per ambitie de hoogtepunten aan van onze inzet en de resultaten in 2023. In ons meerjarenplan 2022-2026 zijn deze vijf ambities als richtinggevend voor ons handelen vastgelegd.

Ambitie 1 – Oppervlakte natuur vergroten

Wij willen meer natuurgebieden duurzaam veiligstellen voor de toekomst; we zetten in op minimaal 100 hectare, maar houden daarbij onze wens voor uiteindelijk 250 hectare scherp in het vizier. Natuurnetwerk Nederland is daarbij onze belangrijkste leidraad. Dat lukt het beste als we gebieden in eigendom hebben of in langjarige erfpacht. We kopen grond aan om nieuwe natuurgebieden in te richten of bestaande gebieden uit te breiden, of we gaan een langjarig (erfpacht)contract aan. Zo kunnen we onze natuurterreinen robuuster maken en vergroten we leefgebieden van dieren en planten. Dat is nog best een lastige opgave, want de druk op grondgebruik is groot en de maatschappelijke belangen zijn soms tegenstrijdig. Maar wij varen daarin onze eigen koers: kansrijke gebieden aankopen, landbouwgronden omvormen tot nieuwe natuur en biodiversiteit vergroten. We voelen ons daarin gesteund door zo'n 32.500 beschermers, duizenden vrijwilligers en sponsors. We houden onze ogen open voor aankoopkansen, houden vinger aan de pols bij de herbegrenzing van het Natuurnetwerk in Noord-Holland en kijken buiten de vastgestelde grenzen als we daarmee de Noord-Hollandse natuur kunnen helpen en zeker kunnen stellen voor de toekomst.

Resultaten: In 2023 hebben wij 23 hectare natuur verworven of in beheer genomen. Hiermee is de doelstelling van minimaal 20 hectare per jaar volledig gerealiseerd.



Gebiedsplannen 2023-2027

De drie gebiedsmanagers hebben voor hun werkgebied op uniforme wijze een gebiedsplan 2023-2027 opgesteld. De gebiedsplannen zijn gebaseerd op de vijf pijlers uit het meerjarenbeleidsplan. De plannen geven aan welke concrete activiteiten opgepakt worden om zodoende de ambities uit het meerjarenbeleidsplan te realiseren. Een grote focus rust op het aankopen en uitbreiden van natuurgebieden (zie ook Aankoopstrategie). De gebiedsplannen worden vertaald in jaarplannen, waarvan de voortgang wordt gemonitord.

Aankoop strategie

In 2023 is gewerkt aan de verwervingsstrategie voor het uitbreiden van onze natuurgebieden binnen het Natuur Netwerk Nederland. Belangrijke resultaten zijn de verwerving van een perceeltje in het centrum van de Polder het Die bij Akersloot van ruim 2,3 ha; de aankoop van ruim 4 ha in de Zandpolder bij Callantsoog en afrondingsaankopen bij Eendenkooi Uitgeest (0.67.75 ha).

Verwerving en verkrijging in langdurige erfpacht van gebieden

In vervolg op de bemiddeling met de omwonenden van de Afvalstortplaats Nauerna bij Assendelft is eind 2022 overeenstemming bereikt met de gemeente Zaanstad voor de uitgifte in erfpacht voor de duur van dertig jaar van 16.53.15 ha. In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor het inrichten van het gebied als vochtig weidevogelgebied. In dit natuurgebied liggen ook diverse kleine particuliere perceeltjes met een oppervlakte tussen de 200 en 1000 m². Deze perceeltjes zijn in 2011/2012 gekocht door particulieren met de verwachting dat het ooit woningbouwgrond zou worden en waardoor de waarde enorm zou toenemen. De percelen zijn begrensd als Natuur Netwerk Nederland. De ambitie voor 2024 is om alle perceeltjes te kunnen verwerven. In het Ilperveld is overeenstemming bereikt met een pachter voor het beëindigen van de reguliere (doorlopende) pachtovereenkomst. Door deze gronden weer ter beschikking te stellen via een geliberaliseerde pachtovereenkomst aan andere agrariërs ontstaat er in 2024 ruimte in de kern van het Ilperveld om de natuurwaarden daar te verhogen.

Grondcampagne voor het NH Natuurfonds blijft succesvol

Ook in 2023 grepen we kansrijke momenten aan om het NH Natuurfonds onder de aandacht te brengen bij natuurliefhebbers. In totaal ontvingen we maar liefst € 220.000,- aan donaties, waarvan € 94.000,- dankzij een grote giftgever. Met dit fonds kunnen we, zodra het op de markt komt, snel grond aankopen om er natuur van te maken. Zo hebben we in de Zandpolder, gelegen in de binnenduinrand tussen Callantsoog en Groote Keeten, dankzij donaties aan het Noord-Hollands Natuurfonds een zesde perceel kunnen aankopen. De nieuwe aankoop (totaal 4 hectare) bestaat uit twee percelen landbouwgrond binnen het Natuurnetwerk Nederland én de bijbehorende boerderij. Het is een belangrijk puzzelstukje dat al jaren bovenaan onze wensenlijst stond. Vanwege de ligging tussen al ingerichte natuurpercelen 1 en 2 heeft de aankoop een enorme meerwaarde voor de toekomst van het hele gebied. De inrichting van de gronden bereiden we op dit moment voor. Het belangrijkste voor nu is dat we dit stuk land veilig hebben kunnen stellen en er geen activiteiten meer plaatsvinden die schadelijk zijn voor de natuur.

Zuurvenspolder

Aan de oostzijde van het Noord-Hollandse dorp Bergen ligt een historische polder van 137 hectare: de Zuurvenspolder. In 2022 heeft onze organisatie 5 hectare grond gekocht, welke inmiddels is toegevoegd aan het natuurnetwerk Nederland. Hierdoor was het mogelijk om deze percelen als natuurgebied in te richten, en te beheren. Samen met de waterberging van het waterschap en de eigendommen van gemeente en provincie ontstaat er een kans om op termijn een groot natuurgebied te ontwikkelen. Landschap Noord-Holland heeft de bewoners rond het gebied ondersteund bij het ontwikkelen van een plan, waardoor deze eeuwenoude polder behouden blijft als een gewaardeerd natuurgebied direct naast het dorp.

Visie binnenduinrand

Voor de zone Den Helder-Petten is een eerste aanzet gemaakt voor een binnenduinrandvisie. Hier zijn kansen in kaart gebracht rond onze eigen gebieden. Met PWN, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten werken we aan een gezamenlijke visie op het hele gebied van Den Helder tot aan Vogelenzang in Zuid- Kennemerland. De samenwerking is gericht op het onderling verbinden van gebieden, zonering van recreatie, kansen benutten voor het veiligstellen van de waterwinning, kustveiligheid en het beter benutten van schoonduinwater voor natuur. Ook de provincie heeft de binnenduinrand aangewezen als dé plek waar aanvullende NNN-hectaren begrensd moeten worden. Voor ongeveer 300 hectaren bollengrond wordt een andere plaats gezocht buiten de binnenduinrand. Die ruimte kan benut worden voor natuur en klimaatdoeleinden.



Oer-IJ Vallei

In 2023 is aan de kralenketting van natuurgebiedjes langs de Schulpvaart van Castricum naar Akersloot weer een nieuwe parel toegevoegd; het landje van Veldt. Een voormalig bollenveld bij Castricum is ingericht als dotterbloemhoiland met planten die ook in duinvalleien voorkomen. Via het Landje van Veldt is er nu ook een rondwandeling ontstaan langs de Schulpvaart. De stichting Oer-IJ stelde de brugleuning beschikbaar voor een brug over de Schulpvaart. Gedeputeerde Esther Rommel heeft de brug feestelijk geopend. Met PWN is samenwerking gestart om duinwater beter te benutten in het Zeerijtdijkje. Samen met o.a. de provincie Noord-Holland en Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier worden aankoopkansen gezocht rond de Schulpvaart om de Oer-IJ Vallei nog mooier te maken.



Proces Krommeniërwoudpolder

De afdeling Onderzoek en Advies heeft in opdracht van de gemeente Zaanstad een rapport opgesteld over de kansen van NNN realisatie en vernatting in de Krommeniërwoudpolder. Het advies is besproken met de gemeente en pachters. Er bleek geen draagvlak te zijn bij pachters voor realisatie van NNN en eventuele overdracht van de gronden van de gemeente aan LNH via erfpacht. Op verzoek van de gemeente heeft O&A verkend om in samenwerking met het agrarische collectief Water Land en Dijken een pilot te starten om de polder te vernatten. Gezamenlijk is besloten hiervan af te zien omdat de pachters hier niet aan mee wilden werken.

Ambitie 2 – Groei van biodiversiteit

Het Noord-Hollandse landschap is enorm gevarieerd: van Wadden tot polderland en van duinen tot IJsselmeer. Een prachtig uitgangspunt voor een rijkdom aan planten- en diersoorten. Maar helaas holt de biodiversiteit nog steeds achteruit. Dat komt door vervuiling van water en bodem, uitstoot van stikstof, verstedelijking, industrie en infrastructuur. Wij werken aan een biodiversiteitsprogramma om de soortenrijkdom in onze eigen gebieden te vergroten en daarbuiten bij te dragen aan uitbreiding van vergroening van de openbare ruimte. In onze 100 natuurgebieden monitoren we soorten en ecosystemen. We passen de inrichting en het beheer aan als dat de natuur ten goede komt. Vooral in stikstofgevoelige gebieden, zoals de duinen en veengebieden, vereist dat intensief beheer. De afgelopen jaren zijn in dat verband drie grote natuurherstelprojecten uitgevoerd in IJperveld, Noordduinen en de buitenplaats Leyduin. We houden nauwlettend in de gaten of de soortenrijkdom toeneemt. Voor Noord-Holland is € 80 miljoen beschikbaar gekomen voor de tweede fase van het landelijke Programma Natuur (voor natuurontwikkeling en herstelmaatregelen). Zo kunnen we ons ecologisch beheer nog gericht verbeteren. Een ding staat al wel vast: natuur en biodiversiteit kunnen zich alleen écht herstellen als de stikstofkraan dicht gaat. Daarom blijven we bij de provincie en via LandschappenNL bij de landelijke politiek onze boodschap herhalen dat de stikstofuitstoot omlaag moet. En nemen we deel aan de provinciale stikstofafel o.l.v. de Commissaris van de Koning om input te geven voor een adequate stikstofaanpak in onze provincie.

Resultaten: *In 2023 hebben we ons monitoringsprogramma voor soortenrijkdom succesvol uitgebouwd. Daarnaast zijn drie grote natuurherstelprojecten parallel in uitvoering. Tenslotte maakten wij ons sterk voor het oplossen van het stikstofvraagstuk en nieuw perspectief voor natuur-inclusief boeren in de provincie. Daarmee zijn onze organisatiedoelen volledig bereikt. Dit leidt helaas nog niet tot tevredenheid over het behoud van biodiversiteit in de provincie als geheel.*

In onze 100 natuurgebieden hebben we, mede dankzij de inspanningen van vele natuurvrijwilligers, allerlei beheerwerkzaamheden uitgevoerd. Dit omvatte maaien en afvoeren van gras en riet, snoeien, kappen en het plasdras zetten van gebiedjes. Sommige gebieden vroegen extra aandacht, zoals de weidevogelrijke gebieden waar vogelgriep veel weidevogels heeft gedood. Onze boswachters waren dagelijks in de weer met het ruimen van dieren. Het Landje van Geijsel kreeg te maken met een olievervuiling veroorzaakt door een kabelbreuk in een Tennet kabel die in de bodem ligt. En zomerstorm Polly zorgde voor veel stormschade op onze buitenplaatsen.

Via educatieve excursies maken we mensen bewust van de waarde van biodiversiteit en hoe ze zelf een bijdrage kunnen leveren aan het behoud ervan. In het voorjaar zetten we extra in op toezicht op en communicatie met onze bezoekers, om de recreatie in goede banen te leiden en ervoor te zorgen dat de dieren voldoende rust hebben- in het bijzonder tijdens het broedseizoen.

Hydrologische herstelmaatregelen IJperveld

In het project 'Hydrologische herstelmaatregelen IVOT + Westzaan' (onderdeel van het Programma Natuur) werken we samen met Staatsbosbeheer. Een goed waterbeheer is essentieel voor het behalen van onze natuurdoelen. In z'n algemeenheid is dit vanwege de verschillende belangen in het gebied complex en vraagt een lange adem; in de studie 'Hydrologisch systeemherstel Laag Holland' wordt onderzocht op welke manier natuur op systeemniveau kan worden hersteld. Het project Hydrologisch herstelmaatregelen richt zich op maatregelen die op korte en middellange termijn kansrijk zijn: 1. herstel van de geïsoleerde watervakken (in de kern van het gebied, vooral in combinatie met 'groeidend veen' waarvoor waterkwaliteit belangrijk is) en 2. de aanleg van wateraanvoergreppels om het uitzakken van het grondwater in de percelen zoveel mogelijk te voorkomen. Dit gebeurt vooral in weidevogelkernen, waar met name waterkwaliteit van belang is. Vanaf 2023 worden de geïsoleerde watervakken gebaggerd en waar nodig hersteld met behulp van meerdere financieringsbronnen. Om meer inzicht te krijgen in de waterkwaliteit en -kwantiteit hebben we veldmeetpakketten aangeschaft en hebben medewerkers van Landschap Noord-Holland en Staatsbosbeheer een training gehad in het veld. Er wordt een monitoringsplan opgesteld en er vindt een nulmeting plaats. Samen met onze pachters is in 2023 een 'greppelpilot' gestart; deze richt zich vooral op de weidevogelkernen. Wateraanvoergreppels zijn een zeer effectieve manier om verdroging van percelen tegen te gaan, CO2 uitstoot en bodemdaling te remmen en te zorgen dat er voedsel beschikbaar blijft voor de weidevogels. De animo bij de pachters is boven verwachting groot. Ervaringen die worden opgedaan kunnen worden uitgerold naar andere weidevogel terreinen.

Monitoring Soortenrijkdom

Landschap Noord-Holland kijkt samen met vrijwilligers naar biodiversiteit in de gebieden. Een hoogtepunt was de monitoring in de Noordduinen. Hier hebben we vlak dekkend de biodiversiteit-in kaart gebracht. Dit betrof de flora, vegetatie, structuur, broedvogels, en plaatselijk vlinders, libellen en sprinkhanen. De resultaten van de flora- en vegetatiekartering zijn in een apart rapport opgenomen, met veel achtergrondinformatie en kaarten. Deze nieuwe informatie vormt de basis voor ons te vernieuwen beheerplan en voor beleidsprocessen, zoals Natura-2000 evaluaties en natuurdoelanalyses. Ook levert dit rapport denkrichtingen voor nieuwe natuurmaatregelen.



Een tweede hoogtepunt was de monitoring op de buitenplaatsen zoals Leyduin, waar we reguliere SNL monitoring hebben uitgevoerd. Met deze gegevens in de hand deden we vervolgens een kwaliteitstoets, waaruit bleek dat de reguliere SNL monitoring niet voldoende informatie opleverde om goede keuzes te maken. We hebben daarom een monitoringplan opgesteld om de ontbrekende informatie te verzamelen. De provincie financiert deze monitoring deels. In 2024 zullen we deze monitoring uitvoeren, waarin we onder andere kijken naar de verspreiding en biodiversiteit van stinzenflora en de hoeveelheid dood hout in onze bossen. Ook hier zullen de monitoringsgegevens gebruikt gaan worden voor een nieuw op te stellen beheerplan en beleidsevaluaties.

Ten slotte hebben we in 2023 een start gemaakt met het bijhouden van alle natuurherstelmaatregelen voor het IJperveld, de Noordduinen en Leyduin. Om de effecten van maatregelen te kunnen onderzoeken is het cruciaal dat alle uitgevoerde maatregelen zijn opgenomen in een database.

Een groot deel van de monitoring en werkwijze wordt voorgeschreven door de subsidie Natuur en Landschap (SNL) die we jaarlijks ontvangen. Deze subsidie is een belangrijke tegemoetkoming in de kosten voor beheer en monitoring en het instrument van de provincies om financieel bij te dragen aan natuurbeheer.

Aanvalsplan Grutto

Het Aanvalsplan Grutto is een landelijk initiatief om de weidevogels in ons land te redden. In 34 gebieden dienen natuurbeheerders en agrariërs zich maximaal in te zetten voor goed weidevogelbeheer. De rijksoverheid heeft hiervoor 70 miljoen euro ter beschikking gesteld. In vergelijking met andere provincies is het Aanvalsplan in Noord-Holland nog amper concreet uitgewerkt. Landschap Noord-Holland ziet de omgeving van het Alkmaardermeer als een zeer kansrijk Gruttogebied. De wens is om een samenwerking op te zetten tussen agrariërs, het agrarisch natuurcollectief Water, Land en Dijken en de diverse natuur beherende organisaties. Ook in de Eilandspolder en de Ronde Hoep zien we mogelijkheden om het weidevogelbeheer te verbeteren. Door inzet van de financiële middelen uit het Aanvalsplan hopen we bijvoorbeeld afspraken met agrariërs voor minimaal 12 jaar mogelijk te maken.



Beheer Coalitie Wadden

Acht natuurorganisaties, waaronder Landschap Noord-Holland, zijn vertegenwoordigd in de Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN). Samen voelen zij zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor de Waddenzee en spannen zij zich in om van de Waddenzee weer een rijk natuurgebied te maken. Robuust en veerkrachtig. De directeur van Landschap Noord-Holland vertegenwoordigde de organisatie aan de overlegtafels van CWN en de Beheer Autoriteit Wadden. Na het vertrek van directeur Ernest Briet liet Landschap Noord-Holland zich tijdelijk vertegenwoordigen door het Groninger Landschap. Vooraf stemde de interim-directie de inhoudelijke agenda af met het Groninger Landschap. Belangrijke inzet vanuit Landschap Noord-Holland bestond uit de start van herinrichting van het educatief centrum Het Kuitje, een effectievere uitvoering van het vossenbeheer op het Balgzand, broedeilanden en hoogwatervluchtplaatsen in het Amstelmeer en een vervolg geven aan het excursieprogramma, nadat de vrijwilligers van de Waddenvereniging zijn gestopt.

Hoogwatervluchtplaatsen, een broedrots en broedeilanden in het Amstelmeer

In het Amstelmeer leggen we broedeilanden en hoogwatervluchtplaatsen aan voor wadvogels. Deze vormen straks een belangrijk binnendijks toevluchtsoord waar vogels kunnen rusten, broeden en foerageren zonder te worden gestoord. Een bijzonder en uniek element is een broedeiland. Door de combinatie van een waterpartij met een steile wand met overhellende rand willen we voorkomen dat landpredatoren zoals vossen en bruine ratten het eiland kunnen opklimmen en eieren of pulletjes opeten. We hopen op een hoog broedsucces. Voor de aanleg hergebruiken we de contouren van eerdere eilanden die grotendeels zijn weggeslagen. Deze herstellen we en vullen we met bagger die vrijkomt uit de vaargeul die Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier uitbaggelt. Schone zandige bagger wordt zo nuttig, duurzaam en maatschappelijk toegepast. Begin 2022 startte de aanleg; door exorbitante prijsstijgingen als gevolg van de oorlog in Oekraïne is het contract met de aannemer eind 2022 helaas beëindigd. In 2023 is het project in nauwe samenwerking met het hoogheemraadschap opnieuw gefaseerd aanbesteed. Parallel zijn aanvragen gedaan voor extra financiering. Inmiddels wordt weer volop gewerkt, o.a. aan de aanleg van de stortstenen dammen. Onze verwachting is dat de eilanden uiterlijk 2025 gereed zijn. Het project is onderdeel van Wij & Wadvogels, een samenwerking van negen natuurorganisaties in het Waddengebied.

Acquisitieplan Natuurlijke Zaken

Natuurlijke Zaken, de zakelijke dienstverlening van het Landschap Noord-Holland, bestaat uit twee afdelingen: Onderzoek & Advies (O&A) en de Groenploeg. Waar O&A zich met name op advisering rondom gebiedsinrichting en ecologie richt, ligt de focus van de Groenploeg op uitvoerende werkzaamheden in ecologische groenaanleg en -beheer. Er wordt gewerkt in gebieden in eigen beheer van de stichting, maar vooral ook voor derden, waaronder gemeenten, bedrijven en particulieren.

O&A heeft in 2023 een acquisitieplan opgesteld, gericht op nieuwe kansen in de markt, focus en groei. De Groenploeg ontwikkelde een meerjarenvisie hoe de volgende fase van maximale ecologische impact en van winstgevende groei vorm te geven. Via kennisdeling werd gewerkt aan versterking van de onderlinge samenwerking, mede om de ecologische impact en het commerciële resultaat positief te beïnvloeden. In 2024 zullen deze visies samengevoegd en aangevuld worden tot één nieuwe strategie voor Natuurlijke Zaken. Het toekomstperspectief is dat de afdelingen op de korte termijn nauwer gaan samenwerken in gezamenlijke verkoop-, uitvoerings- en ondersteuningsprocessen en voor de middellange termijn een integratie van afdelingen onderzoeken. De Raad van Toezicht heeft haar steun uitgesproken voor deze koers.

Monitoring van soorten

In 2023 is het monitoringprogramma voor de ontwikkeling van een aantal kenmerkende soorten in een aantal van onze gebieden voortgezet. De resultaten zijn gekoppeld aan KPI's. De KPI Grutto kijkt naar het broedsucces van de soort in tien verschillende gebieden. Gelijkend aan het provinciale succes, was ook het broedsucces in onze gebieden zeer hoog voor de grutto, namelijk gemiddeld 87%. Hiermee is in 2023 de KPI behaald. Om tot een hoger broedsucces te komen zullen wij ons inspannen om meer ruimte te krijgen voor effectief predatiebeheer.

De kustbroeders doen het in tegenstelling tot de grutto een stuk slechter. De KPI is in 2023 niet gehaald en ten opzichte van 2022 zijn de getallen drastisch achteruitgegaan. Dit komt mede door de vogelgriep die hard is aangekomen binnen de verschillende kolonies, waaronder die van kokmeeuw en visdief. De weerbaarheid van de populatie bepaalt of zij weer op het niveau van voorheen kan komen. Daarnaast stemmen de werkzaamheden in het Amstelmeer waar een broedfort wordt aangelegd voor kustbroeders hoopvol om de populaties weer te helpen groeien.

Tot slot zijn op vier plaatsen de insecten gemeten om de diversiteit te kunnen bepalen. Ten opzichte van het eerste jaar zijn er 10 extra soorten waargenomen. Perceel Veldt is in 2023 ingericht, waardoor de resultaten hier nog tegenvallen. Landje de Wit en Leyduin worden in 2024 aangepakt. De toekomst wijst uit of de aantallen door deze beheersmaatregelen worden verhoogd. Voor het Zeerijdsdijkje wordt in 2024 tot gericht insectenbeheer overgegaan. Momenteel is er een kleine groei in deze KPI, welke naar verwacht en gehoopt in toekomstige jaren verder toeneemt.



Kennisontwikkeling

Er zijn in 2023 dankzij nieuw personeel expertises bijgekomen binnen de organisatie, zoals kennis over veen en werkvoorbereiding. In 2024 wordt een medewerker Data, CMSi en Gis aangesteld die de organisatie breed gaat ondersteunen en verder gaat professionaliseren. Door de sterkere focus op aankopen en uitbreiden van natuurgebieden is er extra kennisbehoefte op rentmeesterstaken. Daarom zijn de afspraken met de rentmeester bestendig en uitgebreid. Ook wordt intern geïnvesteerd in opleiding en wordt de externe ondersteuning voor juridische zaken uitgebreid.

We zien ook dat de gebiedsprocessen en de bijdrage van Natuurlijke Zaken daarin mogelijk aanvullende expertise vraagt over hydrologie en bosbeheer. Deze expertises houden nauw verband met de maatschappelijke opgaven, zoals schoon water en schone lucht, en vitale bossen en bodems.

Maatregelen vanuit het weidevogelfonds

In 2022 organiseerden we een actie voor bescherming van onze nationale vogel: de grutto. De soort heeft dringend hulp nodig, want de populatie grutto's neemt in een schrikbarend tempo af. Natuurliefhebbers brachten met donaties in ons weidevogelfonds samen meer dan € 71.000 bij elkaar. Ook in 2023 kon er worden gedoneerd, waardoor er inmiddels bijna 90.000 beschikbaar is om maatregelen in de weidevogelgebieden te ondernemen. We hebben hierdoor in 2023 pompen kunnen aanschaffen om het waterpeil te optimaliseren in gebieden als Kolk van Dussen, Middelpolder, Nauernase Venen en de Ronde Hoep. Polder Westerveer werd opnieuw ingericht voor meer voedsel en we plaatsten extra wildcamera's in onze weidevogelgebieden voor extra veiligheid tegen predatoren. Hiermee krijgen de weidevogels nog een extra steuntje in de rug het aankomende broedseizoen.

Zwemmen voor de otter

Het zwemevent Rondje Pampus, georganiseerd door Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk, stond in het teken van de otter. Ieder jaar gaat het grootste deel van de opbrengst van Rondje Pampus naar een goed doel dat bijdraagt aan de verbetering van de waterkwaliteit en de natuur in het IJsselmeergebied. In 2023 is gezwommen voor het otteronderzoek. Het leverde maar liefst 5.000 euro op. Dankzij deze bijdrage kan Natuurlijke Zaken monitoringsonderzoek doen naar de weg die de otter veilig moet afleggen om vanuit de kustzone van het IJsselmeergebied, richting omgeving IJperveld, dat ook een echt ottergebied is, te trekken. De ecologen voor de boswachters in kaart of de otter dit gebied misschien al bereikt heeft en wat mogelijke obstakels zijn. Uitreiking van de cheque zal in het voorjaar van 2024 zijn.



Vogelgriepvirus slaat gat in kolonies

Afgelopen voorjaar kregen wij voor het eerst te maken met een uitbraak van vogelgriep in 't Landje van Geijssel. Met de grote aantallen grutto's die zich hier in het vroege voorjaar verzamelen, hielden we ons hart vast. Later sloeg de vogelgriep hard toe in onze andere vogelgebieden. Onze boswachters ruimden honderden vogels. Geen dankbare taak. De broedtijd hoort een feest van nieuw leven te zijn, nu was het een slagveld. Gelukkig gaat het in een aantal kleinere kolonies nog goed, putten we hoop uit voor de toekomst.

Ambitie 3 – Landschap Klimaatbestendig maken

Het klimaat verandert, dat staat vast. We moeten ons in Nederland deltaland voorbereiden op hoge waterstanden en extreme droogte en alle zeilen bijzetten om de temperatuurstijging te beperken. De natuur is daarbij onze bondgenoot. Het ‘vernatten’ van veengebieden is een van de meest effectieve manieren is om CO₂ op te slaan. Wij richten ons op onderzoek en kennisdeling rond veenontwikkeling. De impact van zeespiegelstijging voor wadvogels in de Waddenzee pakken we aan met Wad-gerelateerde natuurontwikkeling aan de binnenzijde van de Waddendijk. We kijken bij de energietransitie kritisch mee met de ontwikkeling van zonneparken. We stimuleren natuurontwikkeling in de binnenduinrand in combinatie met verminderen van de wateroverlast voor inwoners en boeren. Ook zetten we stappen in het verduurzamen van onze organisatie.

Resultaten: *in 2023 hebben we dankzij meerdere projecten veel kennis opgedaan en gedeeld over klimaatvriendelijke natuurontwikkeling in veengebieden. Ook realiseerden we voortgang in het behoud van wadvogels via Wij & Wadvogels en is in beperkte mate natuur ontwikkeld in de binnenduinrand. Tenslotte hebben we voortgang gemaakt bij de systematische aanpak en concrete realisatie van een klimaatvriendelijkere bedrijfsvoering. Hiermee zijn onze doelen grotendeels gerealiseerd.*

Gebiedsanalyse Eilandspolder

In november 2022 is het gebiedsproces Eilandspolder en polder Mijzen gestart. Onder regie van de provincie Noord-Holland werken gemeenten, Agrarische Natuurverenigingen, Hoogheemraadschap, Land- en tuinbouworganisatie, Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland gezamenlijk aan de gebiedsopgaven voor deze polders. Landschap Noord-Holland heeft als beheerder van veel natuurterreinen in de polder een gebiedsanalyse uitgevoerd voor de bepaling van de gewenste situatie voor de Westelijke Eilandspolder. Belangrijke factoren zijn de waterkwaliteit en -kwantiteit, de optimalisatie van het weidevogelbeheer, het afronden van de NNN, zonering van de recreatiedruk en het beheer van de graslanden door pachters. Het rapport is opgesteld door Natuurlijke Zaken en is beschikbaar gesteld voor het gebiedsproces. De Eilandspolder is een Europees Natura 2000 beschermd gebied en de belangrijkste uitdagingen liggen in de kwaliteit van het water. Hoe gaan we de KaderRichtlijnWater(KRW) doelen in de toekomst halen? Door aanpassingen in het watersysteem van aan- en afvoer van (vuil) water zijn er al op korte termijn verbeteringen mogelijk.



Veenweiden Innovatie Programma Nederland (VIP NL)

In 2023 is in VIPNL door Natuurlijke Zaken aan 3 thema's gewerkt: Natte teelten, veenmosteelt en greppelinfiltratie. De eerste twee thema's lopen al voor het tweede jaar, waarin o.a. is geëxperimenteerd met nieuwe teelten en de benutting daarvan door de markt als duurzame bouwmaterialen en met het aanzuren van een veenmosperceel in het Ilperveld, om te kijken of veenmos als klimaatbuffer versneld kan worden geteeld op voormalige bemeste graslanden. Voor het nieuwe thema greppelinfiltratie zijn 9 locaties in Nederland ingericht om te experimenteren met een hogere grondwaterstand door infiltreren van greppels met oppervlaktewater. Ook is gewerkt aan een onderzoek rodnom mogelijkheden voor verbrakking. Een project rond dit thema wordt in 2024 voor subsidiëring ingediend. Natuurlijke Zaken heeft verder de programma coördinatie over VIPNL uitgevoerd in opdracht van programmapartners Landschap Noord-Holland en het Veenweide Informatie Centrum.

Groeiend Veen

In het project Groeiend Veen IJperveld onderzoeken we hoe we met natuurlijke processen van veenvorming de biodiversiteit kunnen versterken, CO2 kunnen vasthouden en de bodem kunnen laten aangroeien. We doen ervaring op met in de praktijk opschalen van groeiend veen en delen de kennis met anderen. Het doel is om in 2025 ten minste 50 ha groeiend veen hebben 'ingericht' ofwel in ontwikkeling te hebben en een toekomstperspectief groeiend veen te hebben. In 2022 en 2023 is verkend op welke locaties in het IJperveld groeiend veen kan worden ontwikkeld. Daarvoor is een ecologisch afwegingkader opgesteld en een haalbaarheidsanalyse uitgevoerd. Er blijkt in het IJperveld al meer dan 100 hectare groeiend veen in uiteenlopende vormen aanwezig te zijn. We zien daarnaast op zo'n 75 hectare kansen voor de ontwikkeling van groeiend veen; namelijk nat rietland, veenhooiland, veenmosrietland en laagveenbos. Sommige ontwikkelrichtingen lenen zich voor een combinatie met landbouwkundig medegebruik, andere ontwikkelrichtingen niet. In 2024 wordt verder gewerkt aan een 'Ontwikkelperspectief Groeiend Veen'. In 2023 kregen de pachters in het gebied een rondleiding in het veld om kennis te delen over (de uitkomsten van) het project.



TBO visie 'Natuurlijk Noord-Holland in 2050: aanbevelingen om natuur veilig te stellen

Op 25 mei overhandigden de samenwerkende terrein beherende organisaties (TBO) van Noord-Holland hun visie 'Natuurlijk Noord-Holland in 2050' aan de Gedeputeerde voor Natuur en Landschap, Esther Rommel. Hierin keken de organisaties vooruit op wat de Noord-Hollandse natuur in 2050 nodig heeft om gezond en duurzaam te zijn met voorstellen hoe daar te komen. De natuurorganisaties riepen het provinciebestuur op meer maatregelen te nemen die noodzakelijk zijn om de natuur in Noord-Holland uit te breiden en te versterken, en extra te investeren in recreatievoorzieningen. Gedeputeerde Esther Rommel liet weten dat de inhoud heel goed aansloot bij het gebiedsplan Provinciaal Programma Landelijk Gebied. De agrarische sector reageerde kritisch. Zij voelde zich niet betrokken bij en vroegen zich af welke rol de visie krijgt in de gebiedsprocessen. Inmiddels wordt met hen op pragmatische wijze samengewerkt om te kijken hoe we de gebiedsprocessen kunnen versnellen om de stilstand te doorbreken.

Waterbergingen in gebruik tijdens langdurige regenval

Tijdens de langdurige regenval in de herfst van 2023 zijn diverse waterbergingen in gebruik genomen om wateroverlast in de omgeving te verminderen. In gebieden als waterberging Twisk, de Kolk van Dussen en Braakpolder-Zuid zijn kortdurend vele tienduizenden kubieke meters water opgeslagen. Pas nadat pompen en gemalen het meeste water in de boezem weer richting IJsselmeer en Waddenzee hadden gepompt, liet het waterschap ook de waterbergingen weer leeglopen. De meeste waterbergingen hebben zowel een waterbergings- als natuurbestemming. Voor de natuurdoelen zijn deze peilschommelingen geen probleem, zeker niet als dat buiten het broedseizoen plaatsvindt. Duizenden watervogels, waaronder wintertalingen, pijlstaarten, Kieviten en wulpen, wisten deze tijdelijk nattere omstandigheden wel te waarderen.

Kleur-Keur in de gemeente Heemskerk 2023

Sinds 2022 heeft de Groenploeg het maaibestek Eco Flora gegund gekregen in de Gemeente Heemskerk, via een Europese aanbesteding. Hier werd de Groenploeg beoordeeld met het beste kwaliteitsplan om de biodiversiteit in stand te houden en waar mogelijk te verhogen. In 2023 werd Natuurlijke Zaken beoordeeld met een mooie 8,5 voor haar werkzaamheden in deze gemeente. Wij werken volgens het KleurKeur principe: gefaseerd maaien, afvoeren van maaisel, niet klepelen en flexibel zijn op het moment van uitvoering. De werkzaamheden zijn uitgevoerd met minimale overlast voor bewoners en weggebruikers. Het type machines dat is ingezet hing af van de draagkracht van de grond én de weersomstandigheden.

Natuurlijke achteroevers, een kansrijk concept

De overheid werkt met een Programmatische Aanpak Grote Wateren aan toekomstbestendige grote wateren waar hoogwaardige natuur samengaat met een krachtige economie. In 2022 hebben we met de Coalitiepartners van het Blauwe Hart Natuurlijk bij dit programma een aanvraag voor een preverkenning achteroevers ingediend. Hiermee beogen we locaties te identificeren langs de randen, achter de dijken van het IJsselmeergebied, waar achteroevers een goede bijdrage aan de natuurdoelen kunnen leveren. Dit concept is mede door Landschap NH ontwikkeld. Ook in Noord-Holland zijn er achter de IJsselmeerdijken volop kansen voor zo'n achteroever. Er is zelfs al een voorbeeld aangelegd: de Koopmanspolder bij Andijk. De minister van Infrastructuur & Waterstaat heeft de aanvraag voor deze preverkenning gehonoreerd. De preverkenning is, samen met de preverkenning Zuidelijke Randmeren, in 2023 van start gegaan met het formeren van een projectgroep en de uitwerking in een plan van aanpak. Rijkswaterstaat is de trekker en het bureau van Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk levert input namens (en in samenspraak) ons en de andere Coalitiepartners.

Verduurzamen bedrijfsvoering

In 2023 zijn nieuwe stappen gezet in de verduurzaming van de bedrijfsvoering. Dit wordt ook van ons verwacht door onze stakeholders (bijvoorbeeld medewerkers en klanten). Zo anticiperen we direct op nieuwe regelgeving. In 2024 gaan we voor het eerst als gevolg van de het besluit "CO2-reductie werk gebonden personenmobiliteit" van de overheid rapporteren over de CO2 uitstoot van onze mobiliteit. In 2023 zijn we al overgegaan tot de aanschaf van twee elektrische deelauto's om uitstoot reeds te verminderen. Deze auto's mogen door collega's in een pool gebruikt worden voor hun zakelijke reizen.

Belangrijker nog vinden wij het feit dat we als natuur beherende organisatie onze bedrijfsvoering ook zo duurzaam mogelijk willen inzetten. Daartoe is een plan van aanpak opgesteld en goedgekeurd door het MT om conform de methodiek van de CO2 Prestatieladder een nulmeting uit te gaan voeren, uitstoot reducerende maatregelen vast te gaan stellen en te nemen en certificering te overwegen. Dit laatste zal ook van waarde zijn in aanbestedingstrajecten bij uitvragen aan Natuurlijke Zaken.

Ambitie 4 – Cultuurhistorisch erfgoed toekomstbestendig maken

Als terreinbeheerder zijn wij verantwoordelijk voor cultureel erfgoed en cultuurhistorisch waardevolle landschappen in onze terreinen. De bedreigingen zijn echter legio: woningbouw, infrastructurele plannen (wegen, spoorlijnen maar ook kabels en leidingen) en energietransitie. Zo hebben we te maken met de oprukkende bebouwing en plannen voor een snelweg in een groengebied tussen A8 en A9, dat tot de Stelling van Amsterdam behoort. We richten ons op het toekomstbestendig maken van ons eigen vastgoed; zowel om het financieel gezond als bouwtechnisch toekomstbestendig maken en houden daarvan. Dat doen we onder meer voor Buitenplaats Leyduin, de forten Zuidwijkermeer en Veldhuis en het kruitmagazijn. We hebben geen ambitie om nieuw vastgoed aan te kopen, maar mocht zich onverwachts een unieke aankoopkans aandienen, dan beschouwen we het als onze plicht om dat nauwkeurig te overwegen. Bij het herstel van het cultuurhistorisch erfgoed en adviezen aan derden staan de streekidentiteit en het behoud van natuur voorop. Behalve vastgoed werken we ook aan de ambitie om ook één kilometer liniedijk te herstellen. We verzetten ons tegen de snelweg A8/A9 door UNESCO-werelderfgoed gebied en steunen versterking van de erfgoedkwaliteiten van de Hollandse Waterlinies (Stelling van Amsterdam).

Resultaten: *we hebben in 2023 goede voortgang geboekt bij het toekomstbestendig maken van drie culturele vastgoed objecten en een visie vastgesteld voor de eendenkooien. We boeken voortgang op het herstel van een kilometer liniedijk en er waren hoopgevende ontwikkelingen rondom het tegenhouden van de verbinding tussen de A8 en de A9. Daarmee hebben wij onze doelen voor 2023 grotendeels bereikt.*

Renovatie Fort Veldhuis klaar

In september was de feestelijke oplevering van de restauratie van Fort Veldhuis met de onthulling van het fris geschilderde naambord op de gevel. Dat gebeurde door een parachute weg te trekken, een mooie knipoog naar de huurder van het Fort. Zo'n Fort bevat een fiks aantal deuren en kleine ramen in de betonnen gevels. Kozijnen, deuren en ramen waren in heel slechte staat. Al het houtwerk is hersteld en in oorspronkelijke kleurstelling geschilderd. Ook de stalen deuren zijn gerestaureerd en weer toegankelijk gemaakt. Het herstellen en opnieuw maken van hardstenen onderdorpels van deuren vergde specialistisch vakmanschap. Het casco van het later aangebouwde keukengebouw met een bijzondere ventilatiekap op het dak was in erbarmelijke staat en is nu prachtig gerestaureerd. Het onderhoud is hiermee weer toekomstbestendig.

Fort bij Veldhuis is onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Deze stelling is ongeveer 125 jaar geleden gerealiseerd om Amsterdam te beschermen tegen een mogelijke vijand. Op tientallen plekken werden forten gebouwd om doorgang van de vijand over de liniedijken te voorkomen. Fort bij Veldhuis was er daar één van en is onderdeel van het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. De binnenruimte van het Fort is vanaf 2024 weer vijf jaar verhuurd aan de stichting Aircraft Recovery Group, die er onder andere een museum heeft ingericht. De restauratie is mede mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van de Provincie Noord-Holland en Stichting TriArcus.



Fort Zuidwijkermeer

Ondanks veel inzet is er nog steeds geen vergunning verleend om Fort Zuidwijkermeer ten volle te benutten. Gelukkig kan een deel van het Fort al wel gebruikt worden voor het affineren van kazen. Affineren is het rijpen en bewerken van – vaak – jonge kazen tot mooie kwaliteitsproducten. Een bijzonder ambacht en proces, waarvoor de ruimtes in het Fort zich goed lenen. Dat gebeurt door een ondernemer onder de bedrijfsnaam Kaasfort Amsterdam. De vergunning is nodig om de restauratiewerkzaamheden af te ronden en een deel van het Fort in gebruik te kunnen nemen om horecaondernemers en het algemene publiek kennis te laten nemen van het affineren, de smaaksensatie en de herkomst van de kazen. We hopen in het eerste kwartaal van 2024 de vergunning verleend te krijgen en het project te kunnen afronden. In 2023 is al gestart met evalueren van het project, zowel financieel als het doorlopen proces. Dit hopen we in 2024 te kunnen afronden zodat Fort Zuidwijkermeer feestelijk in gebruik kan worden genomen als ‘Kaasfort Amsterdam’ en veel mensen kennis kunnen nemen van een bijzonder ambacht.

Landelijk meetnet Landschapselementen

Dit jaar is een herstart gemaakt van het Landelijke Meetnet Landschapselementen. Het voormalige MAC (Meetnet Agrarisch Cultuurlandschap) was een landelijke database, waarin elke provincie 1.000 ha inventariseert en elke vijf jaar vastlegt welke landschapselementen er aanwezig zijn en in welke conditie deze zijn. Dit levert in totaal 60.000 hectare op, verdeeld over verschillende landschapstypen en provincies. In Noord-Holland zijn er 11 gebieden geselecteerd, die sinds 2017 met regelmaat zijn bezocht. Niet elke provincie deed actief mee en de methodiek was alleen uitvoerbaar na uitgebreide instructie en ervaringsjaren. Hierdoor was de database ook sterk vervuild. De methodiek is dit jaar omgebouwd tot het Meetnet Landschapselementen (MLE). In de Schermer, de Beemster en op Texel zijn alle -van de weg zichtbare- landschapselementen ingetekend op een digitale kaart. Zo zijn een indrukwekkende bomenrij van 182 populieren, hoogstamfruitboomgaarden en tuinwallen genoteerd. Daarbij werd ook genoteerd hoe de vitaliteit was, of het element compleet was (bijvoorbeeld een knotbomenrij) en welke soorten het betrof. Zo wordt de staat van het landschap goed in kaart gebracht.

Aanleg verbindingsweg A8/A9 vrijwel van de baan

Samen met bewoners en partnerorganisaties uit de Groene Combinatie maakten wij ons hier al jaren hard voor: tegengaan van de aanleg van de verbindingsweg A8/A9. Een weg die dwars door de kwetsbare groene long van Noord-Holland en de Stelling van Amsterdam zou gaan lopen. Icomos (adviesorgaan voor UNESCO Werelderfgoed) bracht, mede op basis van onze inbreng, begin 2023 een uiterst negatief advies uit over de aanleg van de verbindingsweg. In 2024 besluit UNESCO of zij het advies overnemen. Als zij zich opnieuw tegen de weg uitspreken, dan maken de plannen nog minder kans van slagen. Bovendien heeft de provincie de 900 miljoen niet die nodig is om de verdiepte weg aan te leggen en het landschap daarbij te versterken. Het Rijk wil niet bijspringen. Dit alles geeft ons meer en meer vertrouwen dat de weg er nooit komt. We blijven actief op dit dossier via lobby en PR totdat de weg definitief van de baan is en werken aan een alternatief voor het gebied met veel mogelijkheden voor natuur & recreatie voor de vele omwonenden en nieuw perspectief voor natuur-inclusieve landbouw.

Herstel liniedijken

De liniedijken van de Stelling van Amsterdam zijn prachtig, rijk aan cultuurhistorie én aantrekkelijk als fiets- en wandelroute. Hoe waardevol ook, ze zijn vaak vergeten en niet goed onderhouden. Natuurlijke Zaken, onze zakelijke dienstverlening, heeft na een onderzoek in opdracht van de provincie Noord-Holland de opdracht gekregen om deze landschapselementen in ere te herstellen. Met als uitgangspunt: maak ze weer herkenbaar en beleefbaar voor recreanten. Als vervolgstap heeft Natuurlijke Zaken voor de locaties die Landschap Noord-Holland in eigendom en beheer heeft de plannen verder uitgewerkt in samenspraak met boeren, pachters, gemeentes en waterschap. De wensen zijn geïnventariseerd en gedetailleerd uitwerkt in een uitvoeringsplan. Dit plan met begroting leggen we voor aan de provincie.

Herstel tuin rondom Huis Leyduin

Door de jaren heen hebben we op Buitenplaats Leyduin projecten uitgevoerd, zoals herstel van de Belvédère, herstel van de Leybeek en de restauratie van het Juffershuis. Ook de omgeving rondom Huis Leyduin wilden we graag onderhanden nemen, om deze meer allure te geven. De tuin was sterk verrommeld, mede door de vele functies die het pand heeft gehad. Voor het herstel konden we rekenen op financiële steun van Beschermers, natuur- en cultuurliefhebbers en fondsen.

Medio 2023 is besloten om het project, mede op basis van het commentaar van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed op het ontwerp, niet verder uit te werken in de initieel gekozen richting. De kosten voor de activiteiten van de eerste fase van € 41.981 nemen wij in deze jaarrekening ten laste van het resultaat. Voor de realisatie zullen we meer dan in het initiële ontwerp streven naar eenvoud en aansluiten bij ontwerpschetsen van de bekende landschapsarchitect Springer uit 1921. Een nader tuin-historisch onderzoek door de specialisten van Natuurlijke Zaken heeft daarbij veel interessante feiten aan het licht gebracht.

Eind 2023 zijn we gestart met het herstellen van de zichtlijnen en het vrijzetten van oude, solitaire bomen rondom het Huis. Begin 2024 is in nauwe samenwerking met één van de grote schenkers aan dit project de uitvoering van het aangepaste plan gestart, waarbij herstelwerk wordt uitgevoerd aan wegen en paden en een eenvoudige plint rond het Huis komt met plant- en heestervakken. Na het broedseizoen ronden we het project af met een nieuwe top laag op de opritten.



Visie toekomst eendekooien

Landschap Noord-Holland heeft vier eendekooien in eigendom en beheer. Eendekooien vertegenwoordigen zowel natuur en cultuurhistorische waarden. Een bedreiging voor de eendekooien is het verdwijnen van het oude kooikersambacht en de bijbehorende kennis. In 2023 ontwikkelden we een toekomstvisie op de eendekooien, met als uitgangspunt het behoud van een goed werkende en onderhouden eendekooi met kooi- en afpalingsrecht. We zullen ons inspinnen om het kooikersbedrijf, waarbij het vangen van de eenden in dienst staat van wetenschappelijk onderzoek, te behouden. Dat geldt ook voor cultuurhistorisch beheer binnen de kooien, zoals hakhoutbeheer en het vrijhouden van vangpijpen, maar ook het ontwikkelen van de natuur. We hebben ook oog voor de recreatieve en educatieve functie. Eind 2023 is de visie vastgesteld en is deze uitgangspunt voor het opstellen van een uitvoeringsprogramma waarbij op de realistische wijze het beheer verder wordt uitgewerkt en gerealiseerd in de komende jaren.



Herstel eendenkooi 't Zand

Eendenkooi 't Zand is al vanaf 1615 een cultuurhistorisch plek in het Noord-Hollandse Landschap. Naast een cultuurhistorische plek, heeft het anno 2023 ook een grote landschappelijke natuurwaarde. Om deze oase aan natuurwaarde te blijven waarborgen voor de toekomst willen we in 2024 de oeverbeschoeiing van de plas aanpakken en in ere herstellen. Op dit moment zakken de zitplekken aan de rand van de plas weg, waardoor er onder de huidige oeverbeschoeiing gaten ontstaan. Door het herstel krijgt de kooi weer een prachtig aanzicht, maar bovenal creëren we voor de eenden weer zitvelden om te kunnen rusten.

Het herstellen van de bijna 550 meter lange oever kost veel geld. Daarom hebben we in 2023 een financieringsaanvraag van €25.000 ingediend bij het Dinamo Fonds. Voorjaar 2024 ontvingen we het heuglijke nieuws dat Dinamo Fonds dit bedrag heeft toegekend. De uitvoering zal plaatsvinden buiten het vangseizoen in voorjaar 2025.

Ambitie 5 – Mensen betrekken bij natuur- en landschap

Mensen betrekken bij natuur en verbinden met ons werk, dat is wat we doen. Of het nu om actieve vrijwilligers gaat of om wandel- en fietsliefhebbers. Vrijwilligers ondersteunen we met kennis, materialen en een uitgebreid netwerk. Niet alleen in onze eigen gebieden, maar ook daarbuiten. We helpen natuurbeheerders om vrijwilligers op te leiden en te begeleiden. En we brengen mensen via werkdagen en excursies in contact met natuur.

Natuurlijkhebbers die niet direct zelf aan de slag willen, houden we betrokken via nieuwsbrieven en sociale media. We nodigen hen uit voor recreatieve activiteiten en bieden routes aan. Om bezoekers bewust te maken dat zij op bezoek zijn bij Landschap Noord-Holland vergroten we onze zichtbaarheid in het veld. Steun van natuurliefhebbers die de natuur een extra warm hart toedragen, is onmisbaar voor ons werk. Zij kunnen via donaties hun betrokkenheid bij ons werk tonen. Als dank houden wij hen op de hoogte over wat er leeft in onze natuurgebieden, bieden we excursies aan en af en toe iets extra's. Daar waar het kan, spelen we in op de trend dat mensen zich meer en meer uitspreken over ontwikkelingen in het landschap met impact op natuur en landschap. Bijvoorbeeld wanneer overheden mensen betrekken bij ruimtelijke plannen die effect hebben op onze natuurgebieden, kunnen we onze achterban daarop attenderen. We hebben in 2023 via Betrekken bij Groen weer een groot aantal vrijwilligers opgeleid. Daarnaast hebben duizenden geïnteresseerden onze excursies en onze Zandpolderdag bezocht. Dankzij nieuwe bebording, het tijdschrift, de nieuwsbrieven en de nieuwe website hebben we de geïnteresseerde Noord-Hollander optimaal kunnen informeren en enthousiasmeren over de mogelijkheden voor recreatie in het groen.

Resultaten: Hiermee zijn onze doelen voor 2023 volledig bereikt.

Communicatie en Marketingplan

Communicatie neemt een steeds grotere rol in de samenleving in. Met onze communicatie-, fondsenwerving- en marketinginspanningen werken we aan het vergroten van de betrokkenheid en waardering van mensen voor ons werk als natuurorganisatie. Het afgelopen jaar werkten we aan de nieuwe communicatie & marketingstrategie voor de komende vier jaar. In hoofdlijn willen we onze rol als beschermer van natuur dichtbij sterker neerzetten. Het plan is goed ontvangen door het MT en wordt begin 2024 vastgesteld.

Vernieuwen bebording in onze gebieden

Sinds 2019 werken we gestaag aan het verbeteren van onze zichtbaarheid in de natuurgebieden met nieuwe terreinbebording. Zo werden eerder al de Noordduinen, Eendenkooi van der Eng en het Kruiszwijn voorzien en is een zichtbord in het Limmer Die langs de A9 geplaatst. We werken aan de hand van gebiedsanalyse om de huidige situatie en gewenste situatie goed in kaart te brengen, waarna het vergunningstraject start. Zodra de vergunning verleend is, start de vormgeving, waarna tot productie kan worden overgegaan. Als de borden geleverd zijn, zorgen boswachters samen met vrijwilligers voor plaatsing in het gebied. In 2023 zijn zes gebiedsanalyses gedaan; voor Bennebroekbos, Overplaats, Eendenkooi 't Zand, Ilperveld, Zandpolder en Nollenland van Abbestede. Voor de eerste drie gebieden is de vergunningverlening positief afgerond en de vormgeving gestart. Productie en plaatsing in de zes gebieden gebeurt in 2024. De bebording voor Fort K'IIK en Zuidwijkermeer werd uitgesteld naar 2024.

Zandpolderdag

Dankzij de bijdragen van donateurs aan het Noord-Hollands Natuurfonds, waarmee we grondaankopen mede financieren, konden we medio 2023 een derde nieuwe grondaankoop doen vlakbij Groote Keeten, op een strategische plek in Natuurgebied Zandpolder. Om dat te vieren konden donateurs van het Noord-Hollandse natuurfonds door hun “eigen” stukje natuur wandelen met presentaties van onze boswachters en ecologen over het gebied en de soorten. De dag was een groot succes, mede dankzij inzet van de vrijwilligers en het prachtige weer. Er kwamen circa 600 enthousiaste en zeer geïnteresseerde donateurs op af.



Programmering Natuurbeleving

In 2023 organiseerden de vrijwilligers van de diverse excursie-teams in totaal ongeveer 170 excursies, open dagen, lezingen, vaartochten, etc. Daaraan namen in totaal ruim 3.100 mensen deel. Uit de deelnamecijfers blijkt dat meer niet-beschermers dan beschermers aan de diverse activiteiten deelnemen. Voor 2024 zal derhalve worden ingezet op een “beschermers werving op locatie”.

Vermeldenswaard in 2023 waren nieuwe initiatieven als een fotosafari in de Grafelijkheidsduinen, een samenwerking met het Rundveemuseum in combinatie met een bezoek aan de Weelpolder en de Braakpolder, een fiets-/vaarexcursie door het Ilperveld in samenwerking met de gemeente Landsmeer en Laag Holland, een kindersafari in Fort Aagtendijk en een combi arrangement rondleiding Fort K’IJK en fietsen door het Oer-IJ-gebied met een gids van de stichting OerIJ. In de omgeving van de Callantsoog is het wandelrondje Botgat, Noordduinen en Zandpolder geactualiseerd. Ook is een podcast-serie gelanceerd om mensen te helpen weidevogels beter te leren kennen. De serie is te beluisteren via onze website of via een QR-code op informatieborden bij Fort K’IJK en in de Hempolder. Onze boswachters bespreken leuke weetjes over de weidevogels. Wat is typisch gedrag? Waaraan kun je een soort herkennen in het veld? Welk geluid maken ze? Hoe belangrijk zijn de weilanden rond Fort K’IJK en in de Hempolder zijn en welke vogels kun je er zien?

Betrekken bij Groen Fonds

Mensen betrekken bij de natuur is het belangrijkste doel van het [Betrekken bij Groen Fonds](#). De provincie Noord-Holland kent met dit fonds in 2023 € 101.500 toe aan groene projecten. Dit jaar klopten 70 vrijwilligersorganisaties aan bij het fonds met een projectidee. De jury honoreerde in totaal maar liefst 43 projecten; 32 volledig en 11 aanvragen kregen een deel van het aangevraagde bedrag toegekend. Projecten die de biodiversiteit in onze provincie versterken, vrijwilligersgroepen ondersteunen in hun beheerwerk, soortenbescherming verbeteren, grotere onderhoudsklussen die vrijwilligers niet met de hand kunnen doen en innovatieve groene ideeën kwamen voor een financiële bijdrage in aanmerking. Wanneer een project ook nog eens gericht is op participatie én veel mensen bereikt, dan werd de kans op toekenning nog groter. Wat opviel dit jaar waren de vele aanvragen met projecten rondom soortbescherming en monitoring van vogels en vleermuizen.

Verbinden van vrijwilligersgroepen

In 2023 hebben we een impuls gegeven aan het verbinden van vrijwilligers. Met de subsidie Betrekken bij Groen zijn in 2023 op verschillende wijzen vrijwilligers met elkaar in contact gekomen. Voor de groepen die eigen (natuur)gebiedjes beheren hebben we met 'Groen op Bezoek' beheervragen en ervaringen op locatie uitgewisseld. De formule is als volgt: een aangesloten vrijwilligersgroep organiseert een informele bijeenkomst, waarbij deelnemers van de overige aangesloten groepen te gast zijn. De thuisgroep kiest een relevant thema waarover zij graag in gesprek gaat. En er is ruimte om met elkaar kennis uit te wisselen en het terrein van de gastgroep te bekijken. Ook hebben we de coördinatoren van de beheergroepen en de weidevogelgroepen bij elkaar gebracht met een dagprogramma waar de dialoog en praktijk centraal stonden. Met extra budget van de Nationale Postcode Loterij hebben we ook gewerkt aan de zichtbaarheid van onze groepen op onze website. Alle groepen staan beschreven, ze hebben een stip op de kaart gekregen en van hen is bekend of ze nieuwe vrijwilligers nodig hebben.

Bloemen- en kruidentuin bij Fort K'IJK valt in de prijzen

De inheemse bloemen- en kruidentuin bij Fort K'IJK in Uitgeest die in 2022 werd aangelegd door studenten van VONK is een aantrekkelijke trekpleister geworden voor insecten zoals vlinders, vliegen, bijen, wespen en kevers. De studenten staken de afgelopen jaren flink de handen uit de mouwen om deze tuin aan te leggen in kader van Biodivers Perspectief. Dat is een vierjarig programma in Noord-Holland voor natuur inclusief leren én ondernemen. De studenten onderzoeken hoe zij de biodiversiteit rondom het fort kunnen verbeteren en hoe je dit kunt inzetten als verdienmodel.

28 September 2023 haalden zij samen met wethouder Schouten, KETTER & Co en Wilder Land de eerste oogst binnen. Sinds 2022 is de groene omgeving van Landschap Noord-Holland hun nieuwe praktijkleerplek. En ze kregen in de K'IJK tuin hulp van ervaren boswachters. KETTER & Co, initiator en ontwikkelaar van de K'IJK tuin, heeft afgelopen zomer de New European Bauhaus-prijs van de Europese Commissie in ontvangst mogen nemen voor hun landelijke project, Land & Hand! Ook de K'IJK tuin valt onder dit project.



Groen in de buurt

Steeds meer mensen willen aan de slag met de natuur in hun eigen buurt. Voor mooier groen, meer biodiversiteit, een beter klimaat of gewoon voor de gezelligheid. Daarom ondersteunen we deze mensen via het programma 'Groen in de Buurt' om hen te helpen bij de realisatie van groene bewonersinitiatieven. Binnen de periode van een jaar zijn in 2023 de gemeente Bergen en Heiloo tien nieuwe groene plekken rijker. Dankzij enthousiaste bewoners die meededen aan het project, die met het aanreiken van inspiratie, deskundig advies voor een haalbaar plan en uitvoeringsbudget aan de slag konden. In deze gemeenten was het speerpunt klimaatadaptatie. Met meer en kwalitatief hoogwaardig groen kan regenwater sneller afgevoerd worden en is er minder hittestress in de straat. En ook belangrijk, de bewoners onderhouden de komende jaren samen het nieuwe groen. De provincie Noord-Holland en de gemeente Bergen en Heiloo stelden geld beschikbaar, zo konden de bewoners snel resultaten behalen.

Natuurwerkdag

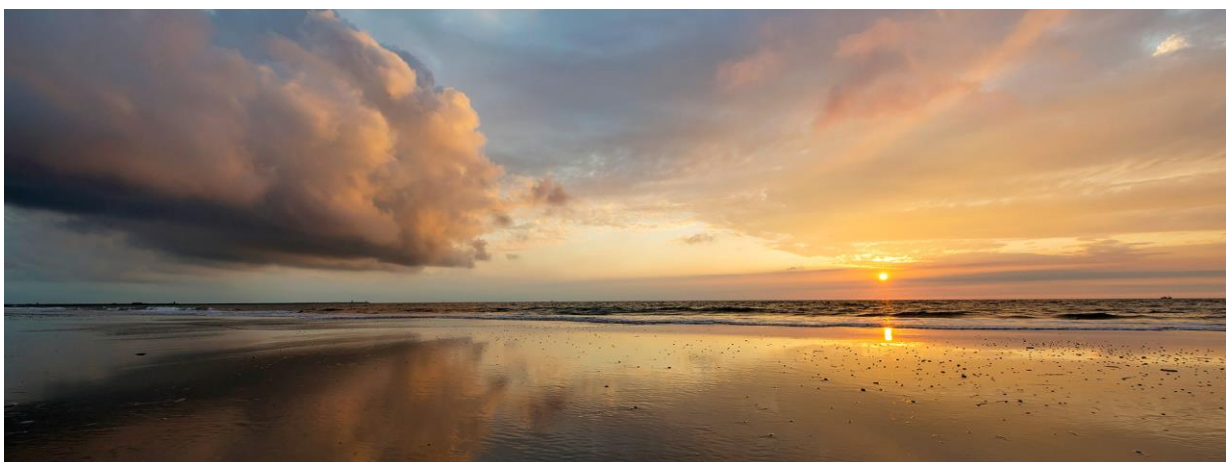
Op vrijdag 3 én zaterdag 4 november deden bijna 1.000 deelnemers mee aan ruim 80 natuurklussen die bijdragen aan natuurbehoud- en herstel, zoals bollen en bomen planten, insectenhôtels bouwen, snoeiwerkzaamheden, wilgen knotten en andere natuuractiviteiten. De Natuurwerkdag viel dit jaar in de Nationale Klimaatweek en bood een kans om zorgen over het klimaat om te zetten in actie. Een gezonde leefomgeving is belangrijk om effecten van klimaatverandering op te vangen. Gezonde natuur helpt om hittestress te voorkomen en zorgt voor wateropvang in tijden van extreme regenval. Zorg voor het landschap, zoals onderhoud aan broeihopen voor ringslangen, boomgaarden, het aanleggen van bloemenweiden en schoonmaken van poelen is steeds vaker in vrijwilligershanden. Mede dankzij vrijwilligers kan iedereen blijven genieten van een groene leefomgeving. Maar bovenal is het samenwerken in de natuur wat de mensen bindt en enthousiasmeert om mee te doen, zelfs in de regen. De Natuurwerkdag is mede mogelijk gemaakt door de Nationale Postcode Loterij.

Nieuwe excursieboot IJperveld

Dankzij donaties van veel natuurliefhebbers, fondsen en eigen middelen konden we in 2023 een nieuwe elektrische excursieboot aanschaffen. De nieuwe boot heeft een zuinige, geruisloze motor. In de loop van het jaar werd de excursieboot te water gelaten. Vanwege de innovatieve motor en beoogde lithium accu's kwam helaas de certificering niet tijdig rond. Daardoor konden we de boot niet inzetten om groepen rond te varen. Na de nodige gesprekken kon de leverancier begin 2024 aangeven dat de certificering van de boot en de motor in het eerste kwartaal rondkomt. Voor de lithiumaccu's is wel een alternatief nodig om ook die gecertificeerd te krijgen. Daar wordt aan gewerkt, zodat de boot begin april bij de start van het excursieseizoen gekeurd wordt opgeleverd.

Het Groene Strand

De Nederlandse stranden zijn bijzondere en ook dynamische gebieden die bijdragen aan de biodiversiteit in ons land. Door intensief strandbeheer en hoge recreatiedruk is er minder ruimte voor natuur op het strand en minder rust voor strand broedende vogels. Afgelopen jaar boekte het Groene Strand grote successen in Noord-Holland, door middel van opruimacties, expedities en het jongerenevent Sandsation. Maar liefst 80 jongeren kwam naar Sandsation, een strand natuurdag, waar ze alles leerden over ons kustecosysteem en strand – en zeevogels. Ook ontvingen dit jaar drie stranden in Noord-Holland de Groene Strand Wimpel. Met dank aan de samenwerking tussen actieve strandvrijwilligers, gemeenten en ondernemers op het strand is het gelukt om op deze stranden meer ruimte voor natuur te creëren. De gemeente Bloemendaal ontving voor het eerst de Groene Strandwimpel en Camperduin en Heemskerk kregen een welverdiende verlenging. Een belangrijke stap in de goede richting met als doel om meer stranden in Nederland te vergroenen en de natuurwaarden te versterken. In heel Nederland ontvingen maar liefst elf groene stranden de Groene Strand Wimpel. Het Groene Strandproject is mede mogelijk gemaakt door de Nationale Postcode Loterij.



3.6 Financieel beleid en financiële resultaten

Stichting Landschap Noord-Holland kent als stichting geen winststreven en draagt er in principe zorg voor dat de bestedingen de beschikbare middelen niet overtreffen. Dit gebeurt door voorafgaand aan het jaar een door de Raad van Toezicht goedgekeurde sluitende begroting voor de baten en lasten op te stellen. Daarnaast wordt voor incidentele uitgaven een begroting opgesteld die eveneens de toestemming van de Raad van Toezicht behoeft voor gebruik van de daarvoor beschikbare reserves en fondsen.

In de jaarrekening staat de vergelijking van de realisatie met de begroting in de Staat van baten en lasten en staan de goedgekeurde onttrekkingen aan de reserves en fondsen in het overzicht Bestemming van baten en lasten. In deze laatste staan ook weer nieuwe goedgekeurde toevoegingen aan reserves en fondsen vermeld, dusdanig dat het totaal op nul eindigt.

In 2023 is de grootste afwijking van de begroting de toename in kosten voor duurzaam beheer totaal € 1.756k die wordt verklaard door een toename van kosten van uitbesteed werk bij grote aanbestedingen. Voor een groot deel daarmee samenhangend zien we dan ook een forse stijging van de baten als tegenprestatie voor de levering van diensten € 1.426k. Tezamen met een aantal kleinere posten is netto-effect ten opzichte van de begroting minimaal.

De belangrijkste bronnen van inkomsten voor de werkorganisatie zijn inkomsten vanuit subsidieverleners (provinciaal en landelijk), donateurs en de Nationale Postcode Loterij.

Om de inkomsten van donateurs goed te borgen en waar mogelijk te vergroten, is er binnen de afdeling Communicatie veel inspanning op het gebied van fondsenwerving. In 2023 was sprake van een kleine daling (-2%) in het aantal Beschermers: natuurliefhebbers die ons werk steunen met een structurele jaarlijkse of maandelijkse bijdrage. Deze daling is deels gecompenseerd door een stijging in het aantal eenmalige giftgevers (+12%) en periodieke schenkers (+7%). De inkomsten liggen op een stabiel niveau t.o.v. voorgaande jaren. We hebben twee additionele acties gevoerd, voor een peilverhoging-project in polder De Lage Hoek (€ 66k) en de aankoop van grond t.b.v. nieuwe natuur (€ 110k). Ondanks de inflatie in de afgelopen jaren, is er vooral nog geen effect merkbaar op de bereidheid van mensen om ons werk financieel te steunen. Belangrijk onderdeel in het werven van Beschermers is het leggen van nieuwe contacten, waarbij wij via diverse acties met geïnteresseerde natuurliefhebbers de relatie verder opbouwen en zo uiteindelijk een giftvraag kunnen stellen. In 2023 hebben we via dit programma ruim 13.000 nieuwe contacten toegevoegd in het CRM-systeem.

De inkomsten uit zakelijke fondsenwerving via bedrijven (€61k) bleven op peil, via vermogens fondsen en corporate foundations (€298k) ontvingen we bijdragen voor het realiseren van projecten zoals aankoop gronden, bomen aanplant in samenwerking met particulieren en ontwikkeling van gidsencursussen voor het Groene Strand.

De jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij die via LandschappenNL aan stichting Landschap Noord-Holland wordt overgemaakt is een belangrijke inkomstenbron. De vastgelegde periode van samenwerking met de Loterij heeft een looptijd tot en met 2025. Wij hopen en verwachten dat deze daarna ongewijzigd gecontinueerd zal worden. Dankzij de financiële steun van de Loterij wordt deels voorzien in het structureel onderhoud van onze natuurterreinen, zowel met korte termijn als lange termijn acties. De gelden worden daarnaast ingezet voor aanvullende projectfinanciering.

De belangrijkste bronnen van inkomsten voor de werkorganisatie zijn inkomsten vanuit subsidieverleners (provinciaal en landelijk) en donateurs. Een risico voor de stichting is dat structurele subsidies wegvallen in de toekomst. We houden de ontwikkelingen nauwkeurig in de gaten en laten waar nodig via lobby en PR van ons horen om eventuele ongewenste ontwikkelingen tegen te gaan.

Marktomzet binnen onze afdelingen van Natuurlijke Zaken vraagt om continue inzicht en sturing. Zowel de inrichting van deze afdelingen als ook de organisatorische eenheden kunnen adequaat meebewegen met de ontwikkeling in de resultaten. Als stichting houden we grip op de uitgaven door een planning & control- cyclus die eraan bijdraagt dat adequaat kan worden gestuurd op het feit dat middelen worden toegekend in lijn met de vastgestelde begroting en projectplannen. Dit systeem volgt gedurende het jaar deze activiteiten.

Groenploeg

De afdeling Groenploeg heeft in 2023 een goed resultaat behaald. De omzet ligt in realisatie hoger dan begroot. Dankzij deze omzet was het mogelijk om de kosten van verbouwing van de bedrijfsruimte en het inhuren van interim management ter vervanging van de deels afwezige teamleider op te vangen. De markt wordt op dit moment primair gedomineerd door een gebrek aan ervaren personeel.

Onderzoek en Advies

Binnen de afdeling Onderzoek en Advies is de lijn tussen omzet en het nettorendement minder groot dan bij de afdeling Groenploeg. Adequate sturing op de volgende specifieke onderdelen binnen de opdrachten van deze afdeling zijn dan ook extra belangrijk: zoals kostenbeheersing, strakke sturing op productiviteit en tariefoptimalisatie. Op dit moment zijn er geen negatieve effecten van economische krimp, binnen de markt en bij (grotere) opdrachtgevers. De markt wordt primair gedomineerd door een gebrek aan deskundig personeel.

Gebieden

Binnen de afdeling Gebieden is op operationeel niveau en wat betreft het non-cyclisch beheer de begroting op orde. Naast de operationele begroting is er ook behoefte aan investeringen op lange termijnonderdelen in het vastgoed via het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP). De stichting probeert hier zo planmatig mogelijk mee om te gaan en adequate reserveringen voor dit onderdeel te bewerkstelligen en vanaf 2024 geheel onderdeel te maken van de begrotingscyclus. Hiermee zijn deze werkzaamheden ook voor de toekomst grotendeels veiliggesteld.

Marketing en Communicatie

Binnen de afdeling Marketing en Communicatie wordt gestuurd op groei van inkomsten en stabilisatie en waar mogelijk groei van donateurs. De fondsenwervende strategie levert hier een positieve bijdrage in. Het huidige succes van deze strategie is van belang voor een solide bijdrage vanuit donateurs voor de primaire doelstellingen van de stichting.

Daarnaast zal er strategische inzet zijn op de ontwikkelingen in de markt van particuliere giftgevers, waaronder het meer inzetten op actiematige donaties. Tot slot ontwikkelt de afdeling een nieuwe strategie om de ambitie van 250 hectare extra grond voor natuur in de meerjarenbeleidsplanperiode tot 2026 ook financieel te kunnen realiseren. Deze strategie zal in 2024 gereed zijn en uitgerold worden.

Betrekken bij Groen

Binnen deze afdeling is sprake van structurele bijdragen van de Provincie Noord-Holland vanuit het gelijknamige programma. Deze subsidie vormt samen met de bijdrage uit de Loterij de vaste financiële basis van deze afdeling. Naast deze structurele subsidies is jaarlijks sprake van conjuncturele subsidiestromen gekoppeld aan de doelstellingen binnen het programma. Wegvallen of tegenvallende mogelijkheden hierbinnen kunnen een risico vormen voor een negatieve bijdrage aan het resultaat. Continue monitoring middels de diverse rapportages is daarom de praktijk. Bij tegenvallende cijfers worden vaste medewerkers productief gemaakt binnen overige afdelingen (intern of extern) om de activiteit kostenneutraal uit te voeren.

Financien & Bedrijfsvoering

Kostenbeheersing is een primair doel binnen deze afdeling. Begrotingsresultaat van afzonderlijke afdelingen hangt nauw samen met door het MT gestelde doelen. Bij tegenvallende resultaten binnen de organisatie kunnen op een aantal posten uitgaven worden uitgesteld of bevroren. Hierbij valt te denken aan investering op ICT-niveau, opleidingen en externe advisering en inhuur. De stichting investeert in een verbeterde ontwikkeling van personeel en organisatie. Dit leidt ook tot extra financiële investering op dit gebied.

Algemeen – Balans & Liquiditeit

De verhoudingen binnen de balans zijn positief. Op dit moment zijn alle gelden van de organisatie liquide of geïnvesteerd in activa. Solvabiliteit (67%) en liquiditeit (2,5) van de organisatie zijn nagenoeg onveranderd goed. Op dit moment houdt de stichting al haar middelen liquide. Investeringsen worden op dit moment gedaan vanuit de liquide middelen en niet met additioneel vreemd vermogen. De Stichting heeft afgelopen jaar het beleggingsstatuut herzien. Hierdoor kan indien gewenst op een passend moment een deel van het liquide vermogen voor middellange- tot lange termijn vastgelegd worden.

Continuïteitsreserve

Deze reserve is ingesteld om de financiële risico's van de stichting op korte en middellange termijn af te dekken en heeft daarmee tot doel te waarborgen dat de Stichting haar doelstellingen in de toekomst kan blijven uitvoeren. Deze reserve wordt gezien als het weerstandsvermogen van de Stichting en er wordt een streefniveau van 25% van het balanstotaal gehanteerd.

3.7 Governance

3.7.1 Organisatiestructuur

De organisatie wordt geleid door één directeur. De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de opstelling van het beleid en de uitvoering van het werk zoals neergelegd in het Meerjarenbeleidsplan (MBP) en het daarmee verbonden jaarplan met de vastgestelde begroting. De directeur is daarbij gebonden aan het directiestatuut.

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het door de directeur gevoerde beleid. De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun toezichtstaak voor vier jaar met mogelijkheid tot verlenging. Er is een rooster van aftreden vastgesteld.

Ter voorbereiding van de vergaderingen van de Raad van Toezicht functioneert een Financiële Commissie bestaande uit twee leden van de Raad van Toezicht. De Financiële Commissie bereidt de financiële onderwerpen voor ten behoeve van een effectieve bespreking in de Raad van Toezicht en adviseert de Raad van Toezicht. De directeur brengt de conceptnotities in en geeft toelichting op en legt verantwoording af over de gemaakte keuzes. Aandacht behoevende kwesties of noodzakelijke afwegingen worden in de Financiële Commissie (voor)besproken. Ook is er tijd om van gedachten te wisselen en een gezamenlijk beeld te vormen over het korte - en lange termijn financiële beleid van Landschap Noord-Holland.

Uiteindelijke besluiten en goedkeuringen m.b.t. de financiële onderwerpen worden genomen in de Raad van Toezicht.

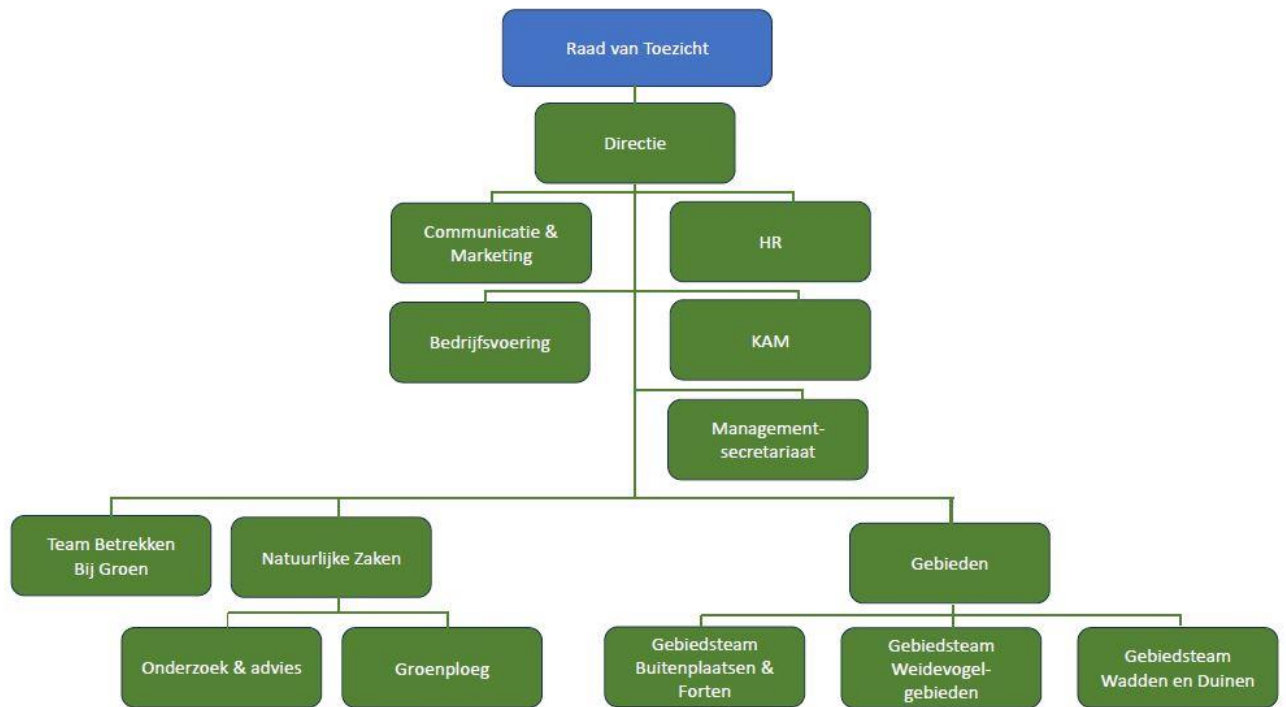
Het functioneren van de directeur wordt jaarlijks geëvalueerd door de Raad van Toezicht. De voorzitter plus een lid uit de Raad van Toezicht (remuneratie commissie) houden het jaarlijkse functioneringsgesprek en het jaarlijkse beoordelingsgesprek met de directeur.

Onderdeel van de controle op toezicht, bestuur en uitvoering vormt ook een zelfevaluatie van de Raad van Toezicht. Deze op te stellen evaluatie zorgt voor een betrouwbaar beeld over het functioneren en de effectiviteit van haar leden en samenwerking en biedt aanknopingspunten voor verbeteringen in het functioneren en de werkwijze van de Raad van Toezicht. Eén keer per twee jaar wordt de zelfevaluatie van de Raad van Toezicht begeleid door een onafhankelijke partij.

Dit is in de statuten van de organisatie vastgelegd.

Organogram

Hieronder is een organogram van de organisatie opgenomen.



Samenstelling Directie

Hieronder zijn de naam en nevenfuncties van de directeur weergegeven.

<i>Directie</i>	
<i>Naam</i>	<i>Nevenfuncties</i>
Bas Rüter	<ul style="list-style-type: none"> • Lid van de Raad van Toezicht van De Vlinderstichting • Voorzitter Algemene Ledenvergadering van de coöperatieve vereniging Bionext, de brancheorganisatie voor de biologische landbouw • Lid Algemeen Bestuur van de Topsector Agrifood namens het duurzame MKB • Bestuurslid portefeuille duurzaamheid VvE Julianaduin

Samenstelling Raad van Toezicht

Hieronder een overzicht van namen en relevante nevenfuncties van de leden Raad van Toezicht van Landschap Noord-Holland in 2023.

Naam	Nevenfuncties
Rosemarijn Dral, voorzitter	<ul style="list-style-type: none">• Wethouder en locoburgemeester in de gemeente Oostzaan• Voorzitter van het algemeen bestuur OVER-gemeenten• Voorzitter van het dagelijks bestuur OVER-gemeenten• Voorzitter van de Schepensbank VVD bestuurdersvereniging• Bestuur platform hoogspanning• Lid van het algemeen bestuur ODijmond• Lid van de regioraad Vervoerregio• Lid van de rekeningcommissie Vervoerregio• Lid van de bezwaarschriftencommissie Vervoerregio• Lid van de klankbordgroep OV Vervoerregio• Lid bestuur van de bestuurdersvereniging VVD Noord-Holland• Lid BRS (Bestuurlijke Regie Schiphol)• Lid van de Raad van Toezicht LandschappenNL
Jeroen Huisman, lid	<ul style="list-style-type: none">• Bestuurder van Bjust BV• Projectmanager Data & Analytics Ministerie van Economische Zaken en Klimaat / Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit• Voorzitter Stichting Felix voor het goede doel• Lid Kascommissie VVE Hotel de Timmerfabriek
Vera Dalm	<ul style="list-style-type: none">• Programmamanager Gezonde Leefomgeving bij het RIVM (functie)• Adviseur Interbestuurlijk Programma VTH (zelfstandig)• MOTIVAR; begeleiden van workshops en gesprekken (zelfstandig)• Voorzitter GroenLinks afdeling de Ronde Venen (onbezoldigd)• Bestuurslid bij diverse muziekorganisaties (onbezoldigd)
Fred Ruiten	<ul style="list-style-type: none">• Wethouder en locoburgemeester in de gemeente Dijk en Waard• Lid van het algemeen bestuur Geestmerambacht• Lid algemeen bestuur Cocensus• Lid dagelijks bestuur Zaffier• Lid algemeen bestuur Regionaal Historisch Centrum Alkmaar• Penningmeester van de stichting 180• Lid Raad van Toezicht stichting Click F1• Penningmeester stichting Kapelkerk Alkmaar• Penningmeester stichting Truus Wijsmuller-Meijer• Voorzitter stichting Hart voor Heerhugowaard
Hanneke Propitius	<ul style="list-style-type: none">• Directeur-bestuurder stichting Lezen en Schrijven• Bestuurslid R.G. Ruijs stichting- Bevrijdingsfestival Den Haag
Luc Kohsiek	<ul style="list-style-type: none">• Voorzitter RVC drinkwaterbedrijf Evides• Voorzitter RvA Wageningen Marien• Voorzitter Adviescommissie Infrastructuur ministerie I&W• Lid RvT Geonovum• Lid RvT Zuiderzeemuseum• Lid RvT Geologische Dienst Nederland

3.7.2 Bezoldigingsbeleid Directie, Raad van Toezicht en medewerkers

Directie

De werkorganisatie van Landschap Noord-Holland wordt geleid door een directeur-bestuurder. Landschap Noord-Holland neemt deel aan de Raam CAO Bos & Natuur en heeft een eigen ondernemersdeel met de bijbehorende salaristabellen. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Landschap Noord-Holland mede de 'Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht'.

Deze regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij Landschap Noord-Holland vindt plaats door de Raad van Toezicht. Dit leidt tot een zogenaamde BSD-score van 490 punten met een maximaal normbedrag voor jaarinkomen, belaste vergoeding/bijtellings, werkgeversbijdrage pensioen en overige beloningen op termijn samen van € 145.554,- (1 fte/12 mnd.).

De gezamenlijke voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen totaal (2023) € 121.743,-. Dit totaal en ook de afzonderlijke naar 1fte/12mnd teruggerekende jaarinkomens blijven ieder onder het bovengenoemde maximum.

Naast voornoemde regeling is getoetst aan de Wet Normering Topinkomens: de uitwerking hiervan vindt u in de Jaarrekening onder Bezoldiging directie.

Raad van Toezicht

De leden van de Raad van Toezicht voeren hun activiteiten onbezoldigd uit.

Medewerkers

Landschap Noord-Holland hanteert de CAO Bos & Natuur, ondernemingsdeel Landschappen met de bijbehorende salaristabellen.

3.7.3 Gedragscode en richtlijnen

Gedragscode medewerkers

Voor alle medewerkers van onze organisatie geldt dat zij handelen volgens de geldende gedragscode die in samenspraak met alle medewerkers in 2019 is geactualiseerd en daarna door het MT is vastgesteld.

Grensoverschrijdend gedrag wordt binnen onze organisatie niet geaccepteerd. In 2023 gaven wij extra aandacht rond de verschillende onderdelen van dit onderwerp met onze interne 'Integriteitsagenda'. Zo kregen nieuwe medewerkers de integriteitstraining, met praktische voorbeelden tbv bewustwording en tips.

Gedragscode Raad van Toezicht 'Code of conduct'

Alle leden van de Raad van Toezicht hebben een 'Code of conduct' ondertekend, met deze gedragscode voor onze bestuurders geven wij invulling aan een betrokken vorm van integriteit.

Vertrouwenspersoon, externe vertrouwenspersoon en klokkenluidersregeling

Stichting landschap Noord-Holland neemt haar verantwoordelijkheid bij het bieden van anonieme ondersteuning waar het gaat om klachten of schendingen van persoonlijke of organisatie integriteit. De medewerkers hebben hiervoor de mogelijkheid om een interne- of externe vertrouwenspersoon te raadplegen. In het geval van vermoedens over fraude of financiële integriteitsproblemen is de externe vertrouwenspersoon bevoegd om op te treden en te verwijzen naar het huis van klokkenluiders. Deze regelingen zijn intern geborgd en worden ook op de website van stichting Landschap Noord-Holland geplaatst.

In 2023 is de interne vertrouwenspersoon niet bezocht. De externe vertrouwenspersoon is vijf keer benaderd, waarvan drie medewerkers en twee vrijwilligers. Deze cijfers worden op anonieme basis besproken in het MT. Per 1 mei 2024 heeft de interne vertrouwenspersoon haar rol overgedragen aan een andere collega. Een interne oproep heeft niet geresulteerd in de werving van een tweede vertrouwenspersoon.

Richtlijnen kwaliteitsborging

ISO en VCA+

De afdelingen onder Natuurlijke Zaken binnen de organisatie van stichting Landschap Noord-Holland zijn ISO 9001 (Onderzoek & Advies en Groenploeg) en VCA+ (Groenploeg) gecertificeerd. Met de hiervoor bestemde jaarlijkse audit en periodieke toetsing wordt het systeem getoetst door een externe en daarvoor geaccrediteerde organisatie. Naast deze kwaliteitsborging binnen Natuurlijke Zaken streeft Stichting Landschap Noord-Holland ernaar om de kwaliteitseisen van beide normeringen zoveel mogelijk ook van toepassing te laten zijn op de overige afdelingen binnen de organisatie en vanuit een integrale benadering te voldoen aan proces- en procedureborging inclusief optimalisatie.

Groenkeur en kleurkeur

Om als aanbieder van groene diensten onafhankelijk vastgesteld te kunnen stellen dat wij een optimaal op ecologie scorende professionele dienstverlener zijn hebben wij besloten het certificaat KleurKeur te voeren. Deze standaard is mede door de Vlinderstichting ontwikkeld. Steeds meer opdrachtgevers vragen hier ook om. KleurKeur is een eisenpakket boven op de eisen van ISO9001. Natuurlijke Zaken is al 10 jaar ISO9001 gecertificeerd. In 2021 werden wij voor het eerst met succes onderworpen aan een externe audit voor KleurKeur. Hiermee hebben we ook Groenkeur gecertificeerd. Groenkeur is een certificaat voor groene dienstverleners en vormt de plus bovenop ISO9001. KleurKeur staat dan in voor de hoge ecologische standaard daar weer bovenop.

SNL-beheercyclus

Omdat het Programma van Eisen voor de SNL Certificering is geactualiseerd, hebben we ons Kwaliteitshandboek SNL Beheercyclus bijgewerkt. Deze is eind 2022 voorgelegd aan de SNL Certificeringscommissie. Zij hebben hun waardering uitgesproken over deze actualisering. Er werden enkele onduidelijkheden geconstateerd, die in 2023 zijn verwerkt. Het Kwaliteitshandboek SNL is positief beoordeeld door de landelijke SNL Certificeringscommissie.

Goede Doelen Organisatie

Als Goede Doelen Organisatie laten we graag zien dat Landschap Noord-Holland zorgvuldig omspringt met donaties en andere inkomsten. Daarom zijn wij aangesloten bij de branchevereniging Goede Doelen Nederland en volgen wij de Erkenningsregeling Goede Doelen 2016.

Erkenningsregeling en keurmerk

Sinds 1 januari 2016 is er een Erkenningsregeling Goede Doelen met nieuwe normen en gemoderniseerd toezicht. Wij hanteren de normen van deze regeling. Daarom mogen we ook het CBF erkend Goed Doel keurmerk voeren. Alleen organisaties die betrouwbaar en transparant zijn ontvangen dit keurmerk voor goede doelen. In 2023 vond een volledige hertoetsing plaats door het Centraal Bureau Fondsenwerving, de toezichthouder op goede doelen in Nederland, met positieve uitkomst. De RvT heeft de daarbij door het CBF geconstateerde aandachtspunten voor governance aangepakt en geïmplementeerd.

Overige richtlijnen

SBF Code voor Goed Bestuur

Deze code belichaamt de ambitie van de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF) om een nieuwe, uniforme standaard voor goed bestuur bij filantropische instellingen te creëren. Landschap Noord-Holland onderschrijft de principes van de SBF Code voor Goed Bestuur.

Richtlijn 650

Onze jaarrekening is opgesteld volgens, in overeenstemming met de Richtlijn 650 (onderdeel van richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving). Een Register Accountant controleert de jaarrekening. Publicatie gebeurt via onze website.

ANBI status

Wij zijn een Algemeen Nut Beogende Instelling, kortweg ANBI, wat betekent dat we ons voor minstens 90% inzetten voor het algemeen nut. De Belastingdienst stelt voorwaarden aan organisaties die een ANBI willen zijn. Een organisatie die daaraan voldoet, krijgt de ANBI-status. Dat is aantrekkelijk voor donateurs omdat giften aan een ANBI-belastingvoordeel kunnen opleveren. Dit geldt zowel voor losse giften via de giftenaftrek als via periodieke giften. En als ANBI betaalt Landschap Noord-Holland geen erf- of schenkbelasting.

3.8 Communicatie met belanghebbenden

Landschap Noord-Holland streeft naar een open dialoog met belanghebbenden die zijn onder te verdelen in vrijwilligers en medewerkers, beschermers, schenkers, relaties, bedrijven, vrienden, overheden, semioverheden, particulieren, natuur- en milieuorganisaties, agrariërs en hun organisaties en andere betrokkenen.

Landschap Noord-Holland hecht zeer aan een verantwoording met een helder jaarverslag en jaarrekening aan o.a. de subsidiegevers, donateurs, Beschermers, sponsors en BedrijfsVrienden. Naast dit jaarverslag staat op de website van Landschap Noord-Holland een publieksjaarverslag. Bestuurlijk en ambtelijk overleg met de provincie Noord-Holland en andere overheden vindt veelvuldig plaats.

Naast het jaarverslag en de publieksversie daarvan wordt met doelgroepen gecommuniceerd via onze website en ons kwartaal magazine. De stichting is vijf dagen per week bereikbaar via onze Front Office in Heiloo.

Medewerkers beantwoorden jaarlijks honderden telefoontjes en emails met vragen van natuurliefhebbers, recreanten, omwonenden en andere betrokkenen.

Daarnaast zoekt Landschap Noord-Holland veelvuldig de publiciteit via o.a. persberichten en interviews. Ook verschijnt er 12 maal per jaar een digitale nieuwsbrief waarmee wij 60.946 abonnees informeren over actualiteiten in de natuur en over onze organisatie. Voor Beschermers organiseren wij een "Beschermersdag" waarop wij Beschermers op een aansprekende plek in de natuur worden geïnformeerd over de resultaten van onze inzet. Bij fondsenwervende acties nodigen wij geregeld donateurs uit om ter plaatse te zien hoe hun bijdrage is/wordt besteed. Dit wordt bijzonder op prijs gesteld.

3.9 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Duurzaamheid is vanzelfsprekend een centraal punt in het handelen van onze organisatie. De kern van ons werk is vooral gericht op de "planet"- kant van duurzaamheid. Aan de kant van onze bedrijfsvoering zetten wij ook stappen om steeds meer maatschappelijk verantwoord te opereren.

In ons meerjarenbeleidsplan 2022-2026 hebben we verdere verduurzaming van onze organisatie als belangrijke interne doelstelling opgenomen. In 2023 is een plan van aanpak vastgesteld en zijn, naast bovengenoemde resultaten, ook belangrijke stappen gezet in het verduurzamen van het wagen- en machinepark. In 2024 zullen wij deze activiteiten gestructureerd continueren met gebruikmaking van de CO2 Prestatieladder. In het jaarverslag 2024 zult u over meer in detail over de resultaten geïnformeerd worden.

Een aantal jaar geleden hebben wij onze compleet vernieuwde en verduurzaamde kantoorpand betrokken. Dit kantoorpand is nagenoeg klimaatneutraal. Ook werken we bijna 100% in "the cloud" en zijn we als kantoor bijna papiervrij. De elektriciteit die we gebruiken wekken we zo veel mogelijk zelf op. Dit gebeurt inmiddels op de locaties Heiloo (256 zonnepanelen), Ilperveld (600 zonnepanelen) en Busch & Dam (85 zonnepanelen). De energie die we niet zelf opwekken met onze zonnepanelen en warmtepompen, betrekken we bij een leverancier van duurzame energie. Alle kantoorlocaties en onze gebouwen proberen wij steeds verder te verduurzamen.

4 Jaarrekening

Jaarrekening 2023
Stichting Landschap Noord-Holland

4 Jaarrekening

Jaarrekening

Balans per 31 december 2023
Staat van baten en lasten over 2023
Bestemming resultaat
Kasstroomoverzicht

Toelichting algemeen
Toelichting op de balans
Toelichting op de staat van baten en lasten

Overige gegevens

Controleverklaring

4.1 Balans per 31 december 2023 (na resultaatbestemming)

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
ACTIVA		
(*1000)		
<i>Immateriële vaste activa</i>	34	99
<i>Materiële vaste activa</i>	4.589	3.518
<i>Financiële vaste activa</i>	<u>15</u>	<u>21</u>
	4.638	3.638
<i>Voorraden</i>	4	5
<i>Vorderingen en overlopende activa</i>	8.175	7.665
<i>Liquide middelen</i>	<u>8.466</u>	<u>9.159</u>
	16.645	16.829
Totaal	<u><u>21.283</u></u>	<u><u>20.467</u></u>
PASSIVA		
(*1000)		
<i>Reserves en fondsen</i>		
- reserves		
continuïteitsreserve	4.527	5.641
bestemmingsreserve	<u>6.556</u>	<u>7.052</u>
	11.083	12.693
- fondsen		
bestemmingsfondsen	<u>3.007</u>	<u>2.261</u>
	14.090	14.954
<i>Voorzieningen</i>	36	42
<i>Langlopende schulden</i>	165	176
<i>Kortlopende schulden</i>	6.992	5.295
Totaal	<u><u>21.283</u></u>	<u><u>20.467</u></u>

4.2 Staat van baten en lasten over 2023

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
	€	€	€
BATEN			
(*1000)			
- Baten van particulieren	2.369	2.086	2.211
- Baten van bedrijven	624	60	258
- Baten van loterijorganisaties	1.125	1.125	1.125
- Baten van subsidies van overheden	3.758	3.962	3.761
- Baten van andere organisaties zonder winststreven	211	-	702
	<u>8.087</u>	<u>7.233</u>	<u>8.057</u>
- Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	5.446	4.020	5.246
- Inkomsten beheer eigen terreinen	893	885	1.687
- Overige baten	285	204	221
Som van de baten	14.711	12.342	15.211
LASTEN			
Besteed aan doelstellingen			
- Duurzaam beheer	12.053	10.297	12.186
- Maatschappelijke verankering	913	835	924
	<u>12.966</u>	<u>11.132</u>	<u>13.110</u>
Wervingskosten	265	240	300
Kosten beheer en administratie	1.519	935	1.488
Som van de lasten	14.750	12.307	14.898
Saldo voor vennootschapsbelasting	39-	35	313
Vennootschapsbelasting	65-	-	28
	<u>26</u>	<u>35</u>	<u>285</u>
Saldo van baten en lasten	26	35	285

4.3 Bestemming van saldo van baten en lasten

Bestemming van saldo van baten en lasten		€	€
(*1000)			
Saldo van baten en lasten		26	
Onttrekking aan de continuïteitsreserve		223	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Guurtje Koster grond- aankoopreserve		-	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Cultuurhistorische elementen		140	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Soortenbeheer		10	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Innovatie		-	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Communicatie & Educatie		9	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Aankoop natuurterreinen en gebiedontwikkeling		362	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Terreinbeheer (non-cyclisch)		302	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Groot- Onderhoud vastgoed		114	
Onttrekking aan bestemmingsreserve Nalatenschappen, nader te labelen		400	
Onttrekking aan bestemmingsreserve doelbesteding (<i>overige reserves</i>)		12	
Onttrekking aan bestemmingsfonds beheer gebieden		55	
Onttrekking aan bestemmingsfonds door derden bepaald		232	
Onttrekking aan bestemmingsfonds aankoop en inrichting natuurterreinen		190	
			2.075
Toevoeging aan de continuïteitsreserve		-	
Toevoeging aan bestemmingsreserve Guurtje Koster grond- en aankoopreserve		118-	
Toevoeging aan bestemmingsreserve Soortenbeheer		10-	
Toevoeging aan bestemmingsreserve aankoop natuurterreinen en gebiedsontwikkeling		260-	
Toevoeging aan bestemmingsreserve Terreinbeheer (non-cylisch)		75-	
Toevoeging aan bestemmingsreserve Groot- Onderhoud vastgoed		-	
Toevoeging aan bestemmingsreserve Nalatenschappen 2023 nader te labelen		313-	
Toevoeging aan bestemmingsreserve beheer en monitoring Zandpolder		-55	
Toevoeging aan overige bestemmingsreserve beheer gebieden		76-	
Toevoeging aan bestemmingsfonds Aankoop en inrichting natuurterreinen		645-	
Toevoeging aan bestemmingsfondsen		523-	
			-

Bestemming resultaat

De bestemming van het resultaat is conform het besluit van het bestuur en is goedgekeurd door de Raad van Toezicht.

4.4 Kasstroomoverzicht

Kasstroom uit operationele activiteiten

(*1000)

	2023	2022
	€	€
Bedrijfsresultaat (na bijzondere baten)	26	285
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	650	609
Mutaties voorzieningen	898-	-
Mutaties werkkapitaal:		
- afname / toename voorraad	1	10
- afname / toename vorderingen	510-	1.713
- afname / toename kortlopende schulden	1.697	158-
	<u>1.188</u>	<u>1.565</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	966	2.459
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in immateriële vaste activa	-	-
Investerings in materiële vaste activa	1.648-	617-
Investerings in financiële vaste activa	-	-
	<u>1.648-</u>	<u>617-</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	1.648-	617-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Afname / Toename langlopende schulden	<u>11-</u>	<u>12-</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	11-	12-
NETTO KASSTROOM	<u><u>693-</u></u>	<u><u>1.830</u></u>

(*1000)

	2023	2022
Saldo liquide middelen per 1 januari	9.159	7.329
Saldo liquide middelen per 31 december	8.466	9.159
	<u><u>693-</u></u>	<u><u>1.830</u></u>

4.5 Toelichting

Toelichting algemeen van Stichting Landschap Noord-Holland, te Heiloo

De stichting is statutair gevestigd te Heiloo, Schuine Hondsboschelaan 45a, 1851 HN.
Ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer: 37073325

De jaarrekening is ingericht volgens de Richtlijn Fondsenwervende instellingen (RJ 650), uitgevaardigd door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Alle in de toelichting vermelde bedragen zijn een veelvoud van € 1.000.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Bijzondere posten

Bijzondere posten zijn baten of lasten die voortvloeien uit gebeurtenissen of transacties die behoren tot het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening, maar die omwille van de vergelijkbaarheid apart toegelicht worden op grond van de aard, omvang of het incidentele karakter van de post.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van Stichting Landschap Noord-Holland zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Het al dan niet opnemen van een voorziening in verband met de VGG-procedure is in belangrijke mate onderhevig aan oordelen en schattingen, welke zijn toegelicht onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaand van de continuïteitsveronderstelling.

Stelselwijzigingen

Er zijn dit jaar een tweetal stelselwijzigingen toegepast welke nader zijn toegelicht in de grondslagen voor waardering onder materiële vaste activa en onder baten.

Toelichting algemeen

Grondslagen voor waardering

Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde dan wel op basis van de aanschafwaarde.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen.

De lineaire afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur van 3 - 5 jaar.

De immateriële vaste activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering.

Materiële vaste activa

Met ingang van 2023 heeft er een stelselwijziging plaatsgevonden. De wijziging ziet toe op de identificatie en verwerking van 'afzonderlijke bestanddelen' van een materieel vast actief. Dit betreft een onderdeel van een materieel vast actief waarvan de kostprijs belangrijk is in relatie tot het totale materieel vast actief.

Indien belangrijke bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn en verschillen in gebruiksduur of verwachte gebruikspatroom, worden deze bestanddelen met ingang van 2023 afzonderlijk onderkend en afgeschreven. Tot en met voorgaand boekjaar werd er nog geen onderscheid gemaakt tussen belangrijke bestanddelen en werd de gebruiksduur of verwachte gebruikspatroom voor het materieel vast actief als geheel bepaald.

In lijn met de overgangsbepaling in RJ 212.809 is ervoor gekozen om deze stelselwijziging op retrospectieve wijze te verwerken vanaf het huidige boekjaar. Dit houdt in dat vanaf het huidige boekjaar belangrijke bestanddelen van het nieuw verworven actief worden onderkend en over hun gebruiksduur worden afgeschreven. Er vindt daarmee geen toepassing plaats met terugwerkende kracht voor de voorgaande boekjaren. De stelselwijziging heeft geen effect op het vermogen en het resultaat van het voorgaande en huidige boekjaar.

Natuurgebieden, verpachte gebieden en opstallen

Gezien het bijzondere karakter van de activa natuurgebieden en daarop gelegen opstallen, worden verwervingen geheel afgeschreven naar nihil. We stoten deze gebieden en opstallen namelijk in principe niet meer af. Bovendien hebben de gebieden en opstallen in hun totaliteit geen of zelfs een negatieve opbrengstwaarde. Ook natuurgebieden en eventuele bijbehorende opstallen, verkregen uit erfstellingen en legaten, worden op nihil gewaardeerd.

Opstallen die door de stichting worden herbestemd in bedrijfseconomische zin leiden tot gedeeltelijke activering van de gemaakte kosten die met deze investering gemoeid zijn.

Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa

De minimum investeringsgrens van activa betreft een aanschafwaarde van € 5, voor zover niet gedekt uit projectbijdragen en/of projectsubsidies en worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde verminderd met lineaire afschrijvingen op basis van te verwachten gebruiksduur.

Voor de afschrijvingen worden de volgende termijnen in acht genomen

gebouwen	10, 15 of 25 jaar
inventaris	3, 5 of 10 jaar
vervoermiddelen	2, 5 of 10 jaar
data- en telecommunicatie	3 of 5 jaar
verbouwingen	6 jaar
machines (incl. boten en tractoren)	3, 5, 10 of 20 jaar
overige bedrijfsmiddelen	3 jaar

In het geval dat investeringen zijn gefinancierd uit een speciale inzamelingsactie worden de baten uit de inzamelingsactie verwerkt in de staat van baten en lasten en wordt de investering geactiveerd onder de materiële vaste activa. De baten verkregen uit de inzamelingsactie worden via de bestemming van het saldo van baten en lasten toegevoegd aan een bestemmingsfonds. Uit het bestemmingsfonds valt jaarlijks via de bestemming van het saldo van baten en lasten een bedrag vrij naar rato van de afschrijvingen op het materieel vast actief ten gunste van de overige reserves.

De materiële vaste activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor de bedrijfsvoering in het geval van inventaris en data- en telecommunicatie. De overige onderdelen worden aangehouden als zijnde benodigd in het kader van de doelstelling.

Toelichting algemeen

Financiële vaste activa

(Afgekochte) landinrichtingsrente wordt geactiveerd tegen de aankoopprijs of restwaarde, verminderd met lineaire afschrijving op basis van te verwachten gebruiksduur en verminderd met eventuele subsidies ter zake.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De verwerking van voorraden vindt plaats tegen het 'First in - First out' principe. Een eventuele voorziening voor incourantheid wordt hierop in mindering gebracht.

Onderhanden projecten

De projectopbrengsten en projectkosten uit hoofde van de onderhanden projecten worden verwerkt als baten en lasten in de staat van baten en lasten naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum ('percentage of completion-methode with zero profit'). Verwachte verliezen op het onderhanden project worden onmiddellijk in de winst-en verliesrekening als last verwerkt. De mate waarin het onderhanden project is gerealiseerd, wordt bepaald op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten en opbrengsten.

Voor projecten waarvoor overheidssubsidie wordt verkregen waaraan een terugbetalingsverplichting is verbonden bij het niet besteden van de subsidie overeenkomstig de subsidievoorwaarden, worden baten verantwoord bij het aangaan van een verplichting tot besteding overeenkomstig de subsidievoorwaarden. Voor projecten waarvoor een subsidie wordt verkregen zonder terugbetalingsverplichting, worden de baten verwerkt in het jaar van toekenning. Deze verwerkingwijze is bepalend voor de onderhanden werkpositie voor die projecten.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en na de eerste verwerking tegen de geamotiseerde kostprijs. Overlopende activa worden gewaardeerd op kostprijs, een eventuele voorziening voor mogelijke oninbaarheid wordt hierop in mindering gebracht.

Vennootschapsbelasting

De belasting wordt gebaseerd op de bruto winst behaald bij die activiteiten die kwalificeren onder de criteria voor vennootschapsbelastingplicht met inachtneming van de permanente verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening enerzijds en volgens de fiscale winstberekening anderzijds. De berekening vindt plaats tegen het actuele belastingtarief.

Reserves en Fondsen

De continuïteitsreserve is opgenomen om de risico's op korte en middellange termijn af te dekken. Het streefniveau van de continuïteitsreserve is 25% van het balanstotaal.

Toelichting algemeen

Reserves en Fondsen

Bestemmingsreserve doelbesteding

De omvang van deze reserve wordt bepaald door de door het bestuur specifiek benoemde en door de Raad van Toezicht goedgekeurde maar nog niet geëffectueerde onttrekkingen passend binnen de doelstelling van de organisatie.

De bestemmingsreserve betreft geen verplichting.

Guurtje Koster grond- aankoopreserve	Nalatenschap, op naam gesteld in gelijknamig fonds, bestemd voor de aankoop van natuurterreinen. Aanvulling op deze reserve worden gevormd uit inkomsten op verpachting gronden uit gelijknamige nalatenschap.
Onderzoek en nestbescherming Tapuit	Reserve gevormd om toekomstige effecten van de ontwikkeling van de Tapuit te volgen, monitoren en beïnvloeden.
Ammerlaan-Beuken fonds	Fonds op naam, vrij besteedbaar aan natuurdoelstellingen van de stichting. Onttrekkingen zijn projectmatig.
Cultuurhistorische elementen	Reserve gevormd voor de instandhouding en co- financiering van projecten op het gebied van cultuur-historisch erfgoed. Onttrekkingen zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Soortenbeheer	Reserve gevormd om toekomstige effecten van de ontwikkeling biodiversiteit te volgen, monitoren en beïnvloeden. Onttrekkingen zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Innovatie	Reserve gevormd om in te spelen op ontwikkelingen gericht op duurzaamheid te volgen, monitoren en beïnvloeden. Onttrekking zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Communicatie & Educatie	Reserve gevormd om externe communicatie en educatie binnen de kaders de doelstelling van de stichting te vergroten. Onttrekking zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Aankoop natuurterreinen en gebiedontwikkeling	Reserve gevormd voor aankoop- ontwikkeling van nieuwe- en bestaande natuurterreinen (in eigendom) Onttrekking zijn projectmatig en toevoegingen vinden plaats op basis van een batig saldo in het boekjaar.
Terreinbeheer (non-cyclisch)	Voor uitgaven ten behoeve van non-cyclisch beheer wordt een reserve gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een periode van vijf boekjaren. De toevoegingen aan de reserve worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van het beheer en de periode die telkens tussen werkzaamheden voor dit non-cyclische beheer verloopt.

Toelichting algemeen

Groot- onderhoud vastgoed

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een reserve gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een periode van vijf boekjaren. De toevoegingen aan de reserve worden bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Voor het beheer van specifieke gebieden geldt een onderhoudsverplichting. Om aan deze verplichting te voldoen zijn beheergelden ontvangen van gemeenten en provincie. Deze onderhoudsverplichting is gefinancierd voor een specifieke looptijd van gemiddeld 25 jaar.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Voorziening jubileumuitkeringen

Deze voorziening jubileum uitkeringen betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft een contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd.

Voorziening langdurig zieke medewerkers

Deze voorziening voor langdurig zieke medewerkers betreft een voorziening voor per balansdatum bestaande verplichtingen tot het doorbetalen van beloningen aan langdurig zieke medewerkers.

Langlopende schulden

Ter realisatie herbestemming Juffershuis te Vogelenzang heeft Stichting Landschap Noord-Holland een langlopende financiering afgesloten bij het Restauratiefonds en Grondfonds. Het Juffershuis is ter zekerheidstelling verpand. De aflossingsverplichtingen korter dan een jaar worden gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

Grondslagen voor waardering

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Baten

Bijdragen van beschermers hebben betrekking op een kalenderjaar. Nieuwe beschermers die zich voor 1 september aanmelden, worden geacht het gehele lopende kalenderjaar beschermer te zijn. Nieuwe aanmeldingen na 1 september worden beschouwd als vooruit ontvangen voor het komende kalenderjaar.

Om een meer eenduidige en een duidelijker moment van resultaatneming te realiseren worden vanaf het huidige verslagjaar de baten uit nalatenschappen verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling, dan wel als er geen akte van verdeling is, de rekening en verantwoording is ontvangen. Tevens worden uitbetalingen in de vorm van voorschotten in het verslagjaar waarin ze worden ontvangen als baten uit nalatenschappen verwerkt.

Indien in eerdere jaren ook volgens de nieuwe waarderinggrondslag was gewerkt, zouden besluiten over bestemmingen vanwege andere opbrengsten (gedeeltelijk) anders genomen zijn. Vanwege dit voorgaande is het aanpassen van alle vergelijkende cijfers niet uitvoerbaar. Wel is de herrekening van het gezamenlijke effect op voorgaande jaren (-/- € 891) weergegeven in de verloopstaat van de continuïteitsreserve.

Toelichting algemeen

Voor projecten waarvoor overheidssubsidie wordt verkregen waaraan een terugbetalingsverplichting is verbonden bij het niet besteden van de subsidie overeenkomstig de subsidievoorwaarden, worden baten verantwoord bij het aangaan van een verplichting tot besteding overeenkomstig de subsidievoorwaarden. Voor projecten waarvoor een subsidie wordt verkregen zonder terugbetalingsverplichting, worden de baten verwerkt in het jaar van toekenning.

Onder giften worden van derden verkregen middelen verstaan, welke door de Stichting om niet zijn verkregen en die een incidenteel karakter hebben. Indien aanwending van de verkregen middelen is verbonden aan nadere voorwaarden, wordt in de balans een bestemmingsfonds opgenomen ter hoogte van het uit deze voorwaarden voortvloeiende bedrag.

Baten uit loterijorganisaties worden verantwoord in het boekjaar waarin sprake is van een onvoorwaardelijke vordering en de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten

Kosten zijn zo direct mogelijk toegerekend aan de onderdelen van de doelstellingen, werving baten en beheer en administratie.

Kostprijs

De kostprijs bestaat uit alle direct aan de baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten gerelateerde kosten met een opslag voor algemene kosten.

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi) publieke sector (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT.

De stichting is aangesloten bij het bedrijfspensioenfonds BPL (Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw). Deelname aan het BPL is verplicht gesteld in de Raam-CAO Bos en Natuur waaronder stichting Landschap Noord-Holland valt. De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar gefinancierd door middel van (tenminste) kostendekkende premiebetalingen. De pensioenregeling is een middelloonregeling met- voor zowel actieve als inactieve deelnemers - voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement. De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken in 2023 was 1,58% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad. € 15.202). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 66.956. De jaarlijkse

De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en de verwachte rendementen.

Voor werknemers met een pensioengevend salaris boven het maximum van € 66.956 is de excedent regeling van het Nationale Nederlanden van toepassing (tot maximaal € 125.000).

De dekkingsgraad van het BPL bedraagt per 31 december 2023 volgens opgave van het fonds 114,4%, de beleidsdekkingsgraad (dat is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de laatste 12 maanden) is 118,3%.

De pensioenen zijn in januari 2023 met 8% verhoogd.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de geldmiddelen die gedurende het boekjaar beschikbaar zijn gekomen en in het benutten van die geldmiddelen in hetzelfde boekjaar. Voorts is het kasstroomoverzicht opgesteld op basis van de indirecte methode, waarbij kasstromen uit hoofde van de interest zijn gerangschikt onder de kasstromen uit operationele activiteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en de vlottende effecten.

4.6 Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa

	Migratie- kosten ICT		Licenties	Totaal
	€	€		
Stand per 1 januari:	20	79		99
	20	79		99
Aanschaffingen	-	-		-
Desinvesteringen	-	-		-
Afschrijvingen	20	45		65
Stand per 31 december	-	34		34
Cumulatieve aanschaffingswaarde	78	614		692
Cumulatieve afschrijvingen en overige waarde- verminderingen per 31 december	78	580		658
Stand per 31 december	-	34		34

Materiële vaste activa

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa	3.864	3.331
Vastgoedbeleggingen	620	-
Activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen	105	187
	4.589	3.518

Terreinen en gronden, natuurterreinen

<u>Verwervingen boekjaar:</u>	€
Callantsoog (inclusief boerderij)	807
Akersloot	94
Ontpachting Ilperveld	38
Eendenkooi Uitgeest	12
Graft- De Rijp	2
Erfdienstbaarheid Den Ijp	-
	17
Overige aan- en verkoopkosten	2
	972
<u>Financiering aankopen</u>	
Eigen bijdrage ten laste van bestemmingsfonds	189
Afwaarderingssubsidie Callantsoog	484
Eigen bijdrage ten laste van bestemmingsreserve	299
	972
	-
<u>Vervreemdingen boekjaar</u>	€
Uitgeest	14
Ruiling Bakkum	5
	19
Toevoeging aan bestemmingsfonds	19
	-

Ultimo boekjaar heeft Landschap Noord-Holland 4.409 ha in eigendom.

Toelichting op de balans

Gebouwen, machines en installaties en overige materiële vaste activa

	Gebouwen	Machines en installaties	Overige materiële vaste activa	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari:	1.893	940	498	3.331
Aanschaffingen	609	219	293	1.121
Desinvesteringen	-	9	-	9
Afschrijvingen	148	220	211	579
Stand per 31 december	2.354	930	580	3.864
Cumulatieve aanschaffingswaarde	4.026	2.382	1.727	8.135
Cumulatieve afschrijvingen en overige waardeverminderingen per 31 december	1.672	1.452	1.147	4.271
Stand per 31 december	2.354	930	580	3.864

De overige materiële vaste activa bestaan uit kantoorinventaris, hardware, vervoermiddelen en overige bedrijfsmiddelen. Onder de machines en installaties vallen ook boten.

Vastgoedbeleggingen

	2023	2022
	€	€
Stand per 1 januari	-	-
Aanschaffingen	620	-
Stand per 31 december	620	-

Activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen

	2023	2022
	€	€
Stand per 1 januari	187	-
Aanschaffingen	-	187
Desinvesteringen	82	-
Afschrijvingen	-	-
Stand per 31 december	105	187

De activa in ontwikkeling en vooruitbetalingen bestaat voor € 105 uit een nieuw gebouwde excursieboot voor het IJperveld. De oplevering van deze boot heeft een vertraging opgelopen. De verwachting is

Voorts bestond deze activa per eind 2022 voor € 82 uit een investering in PV-panelen bij de Potstal in het IJperveld.

Financiële vaste activa

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Afgekochte landinrichtingsrente	15	21
	15	21

Afgekochte landinrichtingsrente

In 2000 en 2005 is een jaarlijks verschuldigde landinrichtingsrente (of ruilverkavelingsrente) afgekocht. Het hiermee gemoeide bedrag wordt in het jaar lineair afgeschreven. Eventueel te ontvangen subsidies worden in mindering op de boekwaarde gebracht.

Toelichting op de balans

		€
Afgekochte landinrichtingsrente	393	
2006 ontvangen subsidie	<u>196-</u>	
		197
Cumulatieve afschrijvingen		<u>176-</u>
Stand per 1 januari		21
Afkopen / vermeerderingen		-
Afschrijvingen		<u>6</u>
Stand per 31 december		<u>15</u>

Voorraden

De winkelvoorraad betreft artikelen ten behoeve van de directe verkoop in de webwinkel.

Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
Beheersubsidie Rijk en Provincie	2.771	2.115
Debiteuren	1.157	796
Nalatenschappen	2	894
Aankoopsubsidie Provincie	484	-
Onderhanden projecten	1.155	1.806
Nationale Postcode Loterij	1.125	1.125
Projectsubsidie Rijk en provincie	283	-
Omzetbelasting	129	-
Overige vorderingen en vooruitbetaalde posten	<u>1.069</u>	<u>929</u>
	<u>8.175</u>	<u>7.665</u>

De activa worden aangehouden als zijnde benodigd voor directe aanwending in het kader van de doelstelling.

Met betrekking tot de beheersubsidie Rijk en Provincie betreft in 2023 het gehele bedrag € 2.771 het subsidiestelsel Natuur en Landschapsbeheer, onderdeel Natuurbeheer. Over 2022 was hiervoor een vordering opgenomen van € 2.115.

Nalatenschappen zijn per ultimo boekjaar verwerkt wanneer de akte van verdeling, dan wel als er geen akte van verdeling is, de rekening en verantwoording is ontvangen.

De aankoopsubsidie betreft de geschatte toewijzing voor het perceel in Callantsoog.

In 2024 ontvangen we via LandschappenNL een bijdrage uit de Loterijkomsten uit 2023.

De projectsubsidie Rijk en provincie ultimo 2023 betreft de subsidie uit het project Betrekken bij Groen. Per eind 2022 was deze subsidie verantwoord onder de overige vorderingen en vooruitbetaalde posten en bedroeg € 282.

De omzetbelasting bestaat uit suppleties over de jaren 2018 tot en met 2022. Op de kosten die zijn gemaakt om de verhuur van Fort Zuidwijkermeer mogelijk te maken, wordt nu alsnog omzetbelasting teruggevraagd. Aangezien er geopteerd is voor belaste verhuur.

Onderhanden projecten

Het debetsaldo bestaat uit vooruitbetaalde kosten voor de projecten:

Eilanden Amstelmeer, wij en wadvogels (€ 413), Uitvoering SKNL Eilandspolder (€ 74),

SKNL Inrichting Land De Wit (€ 71), SPUK Hydrologisch herstel IVOT & Westzaan (€ 61), SIM Leyduin (€ 55) en

Vorbereiding en inrichting Zandpolder 5 (€ 56), N2000 herstelmaatregelen (€ 56), Herinrichting Fort Zuidwijkermeer (€ 56),

Het restant van het debetsaldo bestaat uit meerdere projecten waarvoor kosten zijn vooruitbetaald.

Het gaat hier om saldi lager dan € 40.

Toelichting op de balans

Liquide middelen

De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

4.7 Reserves en fondsen

Continuïteitsreserve

	€
Stand per 1 januari	5.641
Correctie i.v.m. stelselwijziging nalatenschappen	891-
Stand per 1 januari, na stelselwijziging	<u>4.750</u>
Toevoeging via resultaatbestemming	-
Onttrekking via resultaatbestemming	223
Stand per 31 december	<u><u>4.527</u></u>

Bestemmingsreserve

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
Bestemmingsreserve doelbesteding	5.281	5.798
Bestemmingsreserve beheer gebieden	<u>1.275</u>	<u>1.254</u>
	<u><u>6.556</u></u>	<u><u>7.052</u></u>

Bestemmingsreserve doelbesteding

Het verloop van deze post is als volgt:

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
	€	€	€	€
Guurtje Koster grond- aankoopreserve	1.246	118	-	1.364
Onderzoek en nestbescherming Tapuit in de duinen	6	-	-	6
Project huis Leyduin	25	-	-	25
Visie eendekooien 2022	6	-	6	-
Biodiversiteitsherstel Fortenvrijwilligers	7	-	6	1
Cultuurhistorische elementen	240	-	140	100
Soortenbeheer	118	10	10	118
Innovatie	71	-	-	71
Communicatie en educatie	389	-	9	380
Aankoop natuurterreinen en gebiedontwikkeling	2.299	260	362	2.197
Terreinbeheer (non-cyclisch)	393	75	302	166
Groot- onderhoud vastgoed	467	-	114	353
Nalatenschappen, nader te labelen	532	313	400	445
Beheer en monitoring Zandpolder	-	55	-	55
	<u>5.799</u>	<u>831</u>	<u>1.349</u>	<u>-</u>
	<u><u>5.281</u></u>			<u><u>5.281</u></u>

4.7 Reserves en fondsen

Bestemmingsreserve beheer gebieden

Het verloop van deze post is als volgt:

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
	€	€	€	€
Gebied Uithoorn (groot onderhoudsplan)	147	-	-	147
Gebied Oosterbos	151	-	4	147
Gebied Maantjesland	101	-	8	93
Gebied Heemstede	21	-	-	21
Gebied Groene Driehoek	63	-	-	63
Gebied Ilperveld	335	-	12	323
Gebied Nieuwland van Stam	45	-	-	45
Gebied Haarlemmerringvaart	67	-	-	67
Gebied Lange Bretten	159	46	-	205
Zeetoegang IJmond (compensatiemaatregel)	100	-	-	100
Gebied Sint Aagtendijk	30	-	-	30
Onderhoud eendenkooi Van der Eng	14	-	-	14
Gebied Uithoorn	21	30	31	20
	<u>1.254</u>	<u>76</u>	<u>55</u>	<u>-</u>
				<u>1.275</u>

Reserves en fondsen

Bestemmingsfonds (door derden bepaald)

Het bestemmingsfonds (door derden bepaald) wordt gevormd door giften die zijn ontvangen naar aanleiding van acties onder de beschermers met een specifiek doel en door een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

	Stand per 1 januari	Toevoeging	Onttrekking	Stand per 31 december
	€	€	€	€
Plan Rietzanger nabij Heiloo	38	-	-	38
Aankoop en inrichting natuurterreinen	1.308	645	190	1.763
Lezersactie Grondfonds inrichting Zandpolder	50	3	-	53
Grondfonds Revolving Nature Fund EgeriaDo	-	199	-	199
Strijkmolens	16	-	2	14
Vrienden van Leyduin	15	-	-	15
Razende Bol	17	-	-	17
Fonds Boerenlandvogels	69	55	24	100
Lezersactie excursieboot Eilandspolder	23	-	6	17
Herstelwerk Overvloedjes gift fam. Hund	4	-	1	3
Herstel rietland Eilandspolder	-	-	-	-
Immelien Kramer fonds	89	-	-	89
Van der Laan-Bakker fonds	206	-	5	201
Ammerlaan-Beuken fonds	33	10	-	43
Jobotanfonds	4	17	-	21
Vijverduinfonds	20	-	-	20
Rietschermeren Eendekooi van der Eng	39	-	22	17
Huis Leyduin op een voetstuk	105	-	105	-
Herstel tuin Huis Leyduin	0	145	5	140
Weilanden rond de Eendekooi van der Eng	14	-	1	13
Eendekooi 't Zand	12	-	12	-
Beukenlaan Vinkenduin	83	-	10	73
Vervanging Vinkentoren Callantsoog	10	-	10	-
Vossenraaster Weijenbus en Vroonmeer	1	-	-	1
Excursieboot Ilperveld	61	-	4	57
Bakfiets Buitenplaatsen en Forten	7	-	7	-
Onderzoek en aanschaf waterlogger Landje van Geijsel	7	-	1	6
Brug Eendekooi van der Eng	10	-	3	7
	20	-	-	20
Kerkemeertje Eilandspolder experience	-	22	14	8
Broedplaatsen	-	6	-	6
Peilverhoging Lage Hoek	-	66	-	66
	<u>2.261</u>	<u>1.168</u>	<u>422</u>	<u>3.007</u>

Voorzieningen

Voorzieningen

(*1000)

	2023	2022
	€	€
Voorziening jubileumuitkeringen	24	31
Voorziening landurig zieke medewerkers	12	11
	<u>36</u>	<u>42</u>

Voorzieningen

Voorziening jubileumuitkeringen

	2023	2022
	€	€
Stand per 1 januari	31	42
Onttrekkingen boekjaar	7	11
	24	31
Dotatie voorziening	-	-
Stand per 31 december	<u>24</u>	<u>31</u>

Voorziening landurig zieke medewerkers

	2023	2022
	€	€
Stand per 1 januari	11	-
Onttrekkingen boekjaar	11	-
	-	-
Dotatie voorziening	12	11
Stand per 31 december	<u>12</u>	<u>11</u>

Schulden op de lange termijn

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Lang vreemd vermogen (*1)	165	176
Ruilverkevelingsrente	-	-
	<u>165</u>	<u>176</u>

* 1. Betreft langlopende lening. Aflossing en rente op basis van annuïteiten.

Lang vreemd vermogen

	Lineaire lening Groenfonds 851.869.020	Annuïtaire lening Groenfonds 851.826.020	Annuïtaire lening Groenfonds 851.826.021	Totaal
	€	€	€	€
Stand per 1 januari	161	21	5	187
Toevoeging boekjaar	-	1	-	1
	161	22	5	188
	11	1	-	12
	150	21	5	176
Aflossingsverplichting < 1 jaar	11	-	-	11
Stand per 31 december	<u>139</u>	<u>21</u>	<u>5</u>	<u>165</u>
Percentage rente 2023	2,80%	5,40%	5,40%	

Lang vreemd vermogen is aangegaan ter financiering van de restauratie Juffershuis te Vogelenzang. Tevens is dit object verpand t.b.v. deze lening. De looptijd van de lening bij het Groenfonds (851.869.020) is 10 jaar.

De looptijd van de leningen bij het Groenfonds (851.826.020 en 851.826.021) en van het Restauratiefonds zijn respectievelijk 30 jaar.

Het totaal van de leningen met een resterende looptijd langer dan vijf jaar is € 119. (2022: € 130)

De lening van het Groenfonds (851.869.020) is gestart per 12-06-2017 en heeft nog een looptijd van 3,5 jaar.

De leningen van het Groenfonds (851.826.020 en 851.826.021) zijn gestart per 10-06-2015 en hebben nog een looptijd van 21 jaar.

Schulden op de korte termijn

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
Crediteuren	1.472	1.151
Omzetbelasting	168	107
Vennootschapsbelasting	-	65
Pensioenpremies	138	115
Loonheffing en sociale verzekeringspremies	141	125
Onderhanden projecten	3.874	1.835
Vooruit ontvangen posten	151	964
Investeringssubsidies Rijk en Provincie	62	61
Vakantiegeld- en dagenreservering	414	345
Subsidie Landschapselementenregeling en soortenbescherming	62	62
Aflossingsverplichting < 1 jaar	11	11
Overige kortlopende schulden	499	454
	<u>6.992</u>	<u>5.295</u>

Vooruit ontvangen posten

Onder de vooruitontvangen posten per ultimo 2022 had een bedrag van € 810 betrekking op 2 grote projecten, die in 2023 2023 van start zijn gegaan. Dit betrof een subsidie van de provincie Noord-Holland. Per eind 2023 heeft het saldo vooruitontvangen posten voor € 111 betrekking op vooruitontvangen beschermerbijdragen. Per ultimo 2022 bedroeg deze post € 153.

Onderhanden projecten

In 2023 zijn de vooruit ontvangen subsidies en bijdragen hoger dan de gemaakte kosten.

Het creditsaldo onderhanden projecten bestaat naast een creditsaldo van € 3.908 voor de onderhanden projecten uit een opgenomen voorziening van € 21.

Het creditsaldo bestaat uit vooruit ontvangen bedragen voor onder andere de projecten:

Ilperveld Versneld Natuurherstel Hydr Isolatie (€ 1.174), VIPNL Natte teelten (€ 667), VIPNL Veenmosteelt (€ 504), VIPNL Greppelinfiltratie (€ 481), Natuurimpuls Eilandspolder (€ 293), Natuurimpuls Ilperveld (€239), Programma Natuur (€ 176), Van stinzenplant tot Borgbloumkes (€ 105).

Overige

Niet in de balans opgenomen activa

Baten uit nalatenschappen worden verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling, dan wel als er geen akte van verdeling is, de rekening en verantwoording is ontvangen.

Door het hanteren van deze alternatieve werkwijze zijn 2 nalatenschappen, reeds bekend in 2023, niet opgenomen in 2023. In 2024 is er € 200 aan voorschotten ontvangen met betrekking tot deze beide nalatenschappen.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Het totaal van niet in de balans opgenomen verplichtingen betreffende de huur en leasecontracten bedraagt € 1.347.

Een bedrag van € 373 heeft betrekking op 2024, waarvan € 20 betrekking heeft op leasecontracten.

De leasecontracten hebben betrekking op de kopieerapparaten en lopen door tot 2026.

De huurovereenkomsten hebben betrekking op de diverse locaties binnen de Stichting.

De centrale locatie in Heiloo, genaamd de "Plataan" loopt tot maart 2029, met heeft een opzegtermijn van 24 maanden.

Het huurcontract van het kantoor en de schuur van de Groenploeg in Uitgeest loopt vanaf juli 2023 tot en met juli 2033.

De looptijd hiervan is 10 jaar. Dit huurcontract verklaart met deze looptijd ook de stijging van de niet uit de balans blijvende verplichtingen ten opzichte van voorgaand jaar. De gehele verplichting met betrekking tot dit huurcontract gedurende de looptijd is € 812. Hier is geen rekening gehouden met indexatie.

Het kantoor van het gebied Wadden & Duinen, genaamd de "Helderse Vallei"(onbepaalde tijd) heeft een opzegtermijn van 6 maanden.

De toegezegde projectsubsidies en de hieruit voortvloeiende verplichtingen zijn niet in de balans verwerkt.

Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen

Risico – Klacht bij de Europese Commissie

Naar aanleiding van een klacht ingediend bij de Europese Commissie door enkele particuliere grondbezitters over de PNB regeling, welke klacht volgens de Europese Commissie later zou zijn 'opgevolgd' door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters ('VGG'), oordeelde de Europese Commissie in een besluit d.d. 2 september 2015, dat de Staat de subsidieregeling weliswaar onterecht niet van tevoren heeft aangemeld bij de Commissie, maar keurde zij die regeling achteraf alsnog zonder verdere voorwaarden goed. Zowel de VGG als de natuurbeschermingsorganisaties hebben op verschillende gronden tegen dit besluit van de Europese Commissie beroep ingesteld. De VGG heeft beroep ingesteld, omdat zij van mening is dat de formele onderzoeksprocedure had moeten worden geopend. De natuurbeschermingsorganisaties hebben mede beroep aangetekend, omdat de natuurbeschermingsorganisaties onder andere in tegenstelling tot de Europese Commissie van mening zijn dat zij niet kwalificeren als 'onderneming', maar een organisatie die overheidsbeleid vormgeeft en uitvoert. Aldus is geen sprake is van staatssteun die tevoren had moeten worden aangemeld bij de Europese Commissie. Voorts is er naar het inzicht van de natuurbeschermingsorganisaties evenmin sprake geweest van een 'economisch voordeel', althans niet in de mate die de Europese Commissie lijkt aan te nemen en heeft de PNB regeling niet geleid tot een vervalsing van de mededinging en/of een beïnvloeding van het interstatelijk handelsverkeer, omdat het alleen gaat over Nederlandse natuur die de overheid tevoren had aangewezen en moest worden behouden of ontwikkeld.

Genomen maatregelen – In september 2020 is er een uitspraak geweest van het EU Hof van Justitie in Luxemburg. In dit arrest zijn de conclusies van het EU Gerecht uit 2018 in stand gelaten en is geoordeeld dat de Europese Commissie de PNB regeling middels een verkeerd onderzoeksprocedure heeft beoordeeld, en er zodoende een procedureel gebrek kleefde aan het eerdere besluit van de Europese Commissie uit 2015. Het gevolg van de arresten van het Gerecht en het EU Hof van Justitie is dat het besluit van de Europese Commissie van 2 september 2015 nietig is. De Europese Commissie zal de PNB regeling vermoedelijk aan een hernieuwde beoordeling onderwerpen en daarbij de formele procedure volgen. Natuurbeschermingsorganisaties wachten (de voortgang van) dit eventuele hernieuwde onderzoek af en zien de uitkomst ervan wederom met vertrouwen tegemoet. Tot op heden is de Europese Commissie het onderzoek niet geopend. Het is niet bekend of en zo ja wanneer het hernieuwde onderzoek zal beginnen.

In het kader van de PNB-regeling, gelijk de subsidieregelingen vóór de invoering van de PNB-regeling in 1993, werden de natuurbeschermingsorganisaties belast met de aankoop of verkrijging van gronden ten behoeve van de totstandbrenging van de Nederlandse Ecologische Hoofdstructuur (thans: Natuurnetwerk Nederland) met als uitdrukkelijk doel de verworven gronden planmatig te transformeren en daarmee ook financieel af te waarderen tot natuurterrein, om deze eeuwigdurend als natuur te beheren en te behouden, alsmede gratis open te stellen voor het publiek. De waarde van deze terreinen is in beginsel nihil, omdat kwalitatief adequaat beheer van natuurterreinen per saldo geld kost. In die zin is er ook geen sprake van financiële bevoordeling of andersoortig begunstiging van de natuurbeschermingsorganisaties waardoor naar onze mening ook geen sprake is van staatssteun. Terugvordering van subsidies dan wel de rente daarover is naar onze mening thans ook niet aan de orde.

Daarom is gelijk aan voorgaande jaren geen verplichting opgenomen in de jaarrekening. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat mocht de Europese Commissie na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake is van (on)verenigbare staatssteun, de Staat gedwongen kan zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de natuurbeschermingsorganisaties hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties. Welk besluit de Europese Commissie zal nemen, zal eerst echter moeten worden afgewacht. We blijven ons verder graag richten op onze relatie en samenwerking met particuliere natuureigenaren, die Natuurmonumenten van grote waarde vindt en met wie wij in grote mate belangen delen, ook ten aanzien van toekomstig natuurbeheer. De Terrein beherende Organisaties ('TBO's') en de VGG blijven in gesprek om te verkennen of er mogelijkheden zijn om de inmiddels langlopende zaak in der minne te beslechten. (Ook) bij een minnelijke regeling dient rekening te worden gehouden met materiële gevolgen voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties.

4.8 Toelichting op staat van baten en lasten

Baten

Baten van particulieren

	<u>Werkelijk 2023</u>	<u>Begroot 2023</u>	<u>Werkelijk 2022</u>
Bijdragen beschermers	931	950	931
Giften	498	475	450
Nalatenschappen	873	630	768
Inkomsten publieksactiviteiten	67	31	62
	<u><u>2.369</u></u>	<u><u>2.086</u></u>	<u><u>2.211</u></u>

Het aantal beschermers bedraagt ultimo boekjaar 2023 31.542 (2022: 32.176)

De gemiddelde bijdrage in 2023 bedraagt € 29,55, per beschermer (2022: € 28,93)

De ontvangen giften zijn samengesteld uit de opbrengsten die zijn ontvangen naar aanleiding van acties onder de beschermers met een specifiek doel en overige giften.

Stichting Landschap Noord-Holland heeft vanuit de nalatenschap van mevrouw Koster 43 ha. grond verkregen in 2018. De jaarlijkse pachtopbrengsten worden toegevoegd aan de "Guurtje Koster grond- aankoopreserve" (€ 118)

Baten van bedrijven

	<u>Werkelijk 2023</u>	<u>Begroot 2023</u>	<u>Werkelijk 2022</u>
	€	€	€
Projectbijdragen van derden	563	-	207
Bijdragen vrienden LNH	61	60	51
	<u>624</u>	<u>60</u>	<u>258</u>

Baten van loterijorganisaties

Sinds 1997 deelt het samenwerkingsverband De 12Landschappen als beneficiënt in de opbrengsten uit de Nationale Postcode Loterij. De 12Landschappen verdeelt deze opbrengsten gelijkmatig over de twaalf provinciale landschappen en de Landschapsbeherende organisaties. In het verslagjaar is door Stichting Landschap Noord-Holland € 1.125 ontvangen (2022: € 1.125).

Baten van subsidies van overheden

	<u>Werkelijk 2023</u>	<u>Begroot 2023</u>	<u>Werkelijk 2022</u>
	€	€	€
Te begroten overheidssubsidies			
Exploitatiesubsidie Provincie Noord-Holland	708	625	708
Beheersubsidie/SNL	2.771	2.172	2.149
	<u>3.479</u>	<u>2.797</u>	<u>2.857</u>
Niet te begroten overheidssubsidies			
Subsidies van diverse overheden voor projecten	279	1.165	904
	<u>279</u>	<u>1.165</u>	<u>904</u>
	<u>3.758</u>	<u>3.962</u>	<u>3.761</u>

De mutaties van de onderhanden projecten is toebedeeld in de staat van baten en lasten onder de subsidies van diverse overheden voor projecten. Zie onderstaand de verdeling tussen overheidssubsidies en marktprojecten.

Mutatie onderhanden projecten

	1-1-2023	31-12-2023	Mutatie
Overheidssubsidies	€	€	€
<i>baten</i>			
gefactueerd / ontvangen	9.240	10.630	1.390
<i>lasten</i>			
materiaal	7.502	6.536	966-
uren	1.762	1.547	215-
Totaal onderhanden projecten subsidie	24-	2.547	2.571
	1-1-2023	31-12-2023	Mutatie
Marktprojecten	€	€	€
<i>baten</i>			
Gefactueerd / ontvangen	1.137	1.104	33-
<i>lasten</i>			
Materiaal	449	460	11
uren	656	621	35-
Totaal onderhanden projecten markt	32	23	9-
Totaal onderhanden projecten	8	2.570	2.562

De post onderhanden projecten is opgenomen onder de toelichting op de balans onder zowel de vorderingen als de schulden op korte termijn.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten of diensten

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
	€	€	€
Brutowinst	50	175	194
Inkomsten beheer eigen terreinen	893	885	1.687
	943	1.060	1.881
Brutowinst			
	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
	€	€	€
Netto-omzet	5.446	4.020	5.246
Wijzigingen in onderhanden projecten	-	-	-
Som der bedrijfsopbrengsten	5.446	4.020	5.246
Kostprijs omzet (inclusief lonen en salarissen)	5.396	3.845	5.052
Bruto bedrijfsresultaat	50	175	194

Inkomsten beheer eigen terreinen

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
	€	€	€
Huren en pachten	893	885	1.667
Beheervergoedingen van derden	-	-	20
	<u>893</u>	<u>885</u>	<u>1.687</u>

Overige baten

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
	€	€	€
Overige baten	285	204	221
	<u>285</u>	<u>204</u>	<u>221</u>

Toelichting lastenverdeling

	Doelstelling				Totaal	Begroot	Totaal
	Duurzaam beheer	Maat- schappe- lijke ver- ankering	Eigen fondsen- werving	Beheer en Admini- stratie	2023	2023	2022
	€	€	€	€	€	€	€
Aankopen en verwervingen	531	-	-	-	531	8	297
Uitbesteed werk	4.467	15	3	9	4.495	3.248	5.315
Publiciteit en communicatie	4	187	203	1	395	469	436
Personeelskosten	4.926	666	38	805	6.435	6.135	6.086
Huisvestingskosten	523	5	1	166	694	540	587
Kantoor- en ICT kosten	470	27	16	186	698	626	593
Afschrijving en rente	522	8	4	121	656	647	662
Machines en materiaalverbruik	353	1	0	13	367	299	432
Verzekeringen en belastingen	121	1	0	20	141	138	180
Overige algemene kosten	135	4	1	199	338	224	310
	<u>12.053</u>	<u>913</u>	<u>265</u>	<u>1.519</u>	<u>14.750</u>	<u>12.334</u>	<u>14.898</u>

Gemiddeld aantal werknemers (FTE)

	2023	2022
Duurzaam beheer	22,1	22,9
Maatschappelijke verankering	8,0	7,8
Eigen fondsenwerving	1,4	1,4
Beheer en Administratie	10,3	11,4
Onderzoek en Advies	15,2	14,6
Groenploeg	<u>26,2</u>	<u>25,4</u>
Totaal	<u>83,2</u>	<u>83,5</u>

Personeelskosten

	Werkelijk 2023	Begroot 2023	Werkelijk 2022
	€	€	€
Lonen en salarissen	4.449		3.918
Sociale lasten	733		678
Pensioenlasten	594		546
Overige personeelskosten	<u>659</u>		<u>596</u>
	<u>6.435</u>	<u>6.135</u>	<u>5.738</u>

Vennootschapsbelasting

In het jaar 2023 is de voorziening vennootschapsbelasting ("Vpb") vrijgevallen die in de twee voorgaande jaren was opgebouwd. De reden voor de vrijval is dat er een meer nauwkeurige, beperktere groep met activiteiten is vastgesteld die onder de Vpb-plicht valt en dat de herrekening leidde tot een fiscaal verlies.

Er is nog geen Vpb vordering opgenomen, in afwachting van reactie van de belastingdienst op de aangifte.

Bezoldiging directie

(bedragen in euro's)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de door Stichting Landschap Noord-Holland van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT- maximum

Het bezoldigingsmaximum in 2023 voor de Stichting Landschap Noord-Holland is € 223.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. (resp. € 33.450. en € 22.300.)

De Stichting Landschap Noord-Holland wordt geleid door een algemeen directeur. Deze is eindverantwoordelijk voor het beleid en de realisatie van de doelstellingen. In 2023 is de heer Rüter per 1 mei aangesteld als directeur van de Stichting. Deze taken zijn in de periode van januari t/m april uitgevoerd door mevrouw Miedema, die zich heeft beziggehouden met de externe zaken. De interne zaken zijn in deze zelfde periode overgenomen door de heer Zuidema. Gedurende deze periode heeft de Raad van Toezicht, juridisch gezien, als leidinggevende topfunctionaris gefungeerd. De Raad van Toezicht heeft tegelijkertijd een volledige volmacht aan de beiden bovengenoemde personen verstrekt, zodat zij samen de dagelijkse leiding over de stichting op zich konden nemen. De directie ontving hiervoor een beloning conform cao. In het kader van de toepassing van de WNT worden de gegevens openbaar gemaakt van de volgende functionarissen:

Gegevens 2023

Naam	B. Rüter	I. Miedema	M. Zuidema
Duur dienstverband 2023	1/5 - 31/12	1/1 - 30/4	1/1 - 30/4
Functie	Directeur	Interim directeur/ Hoofd Marketing en Communicatie	Interim directeur/ Hoofd Bedrijfsvoering
Dienstverband	onbepaalde looptijd 1 FTE	onbepaalde looptijd 0,76 FTE	intern onbepaalde looptijd 1 FTE
Dienstbetrekking:	ja	ja	ja
Bezoldiging	€	€	€
Beloning plus			
belastbare onkostenvergoedingen	71.429	23.504	42.685
Beloningen betaalbaar op termijn	11.756	2.844	8.083
<i>Subtotaal</i>	<u>83.185</u>	<u>26.348</u>	<u>50.768</u>
Individueel WNT-maximum	<u>149.685</u>	<u>55.719</u>	<u>73.315</u>
-/- onverschuldigd bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging	<u>83.185</u>	<u>26.348</u>	<u>50.768</u>

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Landschap Noord-Holland mede de 'Regeling beloning directeuren van goede doelen ten behoeve van besturen en raden van toezicht' zoals onder andere vereist voor CBF erkenning.

Nadere toelichting staat in het Jaarverslag onder 3.6.2 Bezoldigingsbeleid Directie, Raad van Toezicht en medewerkers.

Bezoldiging directeur

(bedragen in euro's)

Gegevens 2022

Naam	I. Miedema	M. Zuidema
Duur dienstverband 2022	30/9 - 31/12	30/9 - 31/12
Functie	Interim directeur/ Hoofd Marketing en Communicatie	Interim directeur/ Hoofd Bedrijfsvoering
Dienstverband	extern onbepaalde looptijd 0,76 FTE	intern onbepaalde looptijd 1 FTE
Dienstbetrekking:	ja	ja

Bezoldiging	€	€
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	13.403	19.917
Beloningen betaalbaar op termijn	<u>2.127</u>	<u>3.340</u>
<i>Subtotaal</i>	15.530	23.257
Individueel WNT-maximum	<u>41.827</u>	<u>55.036</u>
-/- onverschuldigd bedrag	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal bezoldiging	<u><u>15.530</u></u>	<u><u>23.257</u></u>

Bezoldiging Raad van Toezicht

De raad van Toezicht heeft haar activiteiten onbezoldigd verricht.
Er zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan bestuurder en toezichhouders.

Gegevens 2023

Naam	R. Dral	Duur dienstverband Functie	1/1 - 31/12 Voorzitter
Naam	V. Dalm	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	J. Huisman	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	L. Kohsiek	Duur dienstverband Functie	01/11 - 31/12 Lid
Naam	J. Propitius	Duur dienstverband Functie	05/10 - 31/12 Lid
Naam	R. van Riemsdijk	Duur dienstverband Functie	01/01 - 04/10 Lid
Naam	F. Ruiten	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid

Vanaf 1 januari tot en met 30 april had de stichting geen statutair bestuurder. In deze periode kan de Raad van Toezicht worden aangemerkt als leidinggevend topfunctionaris.
Gedurende deze periode heeft de Raad van Toezicht een volledige volmacht aan mevrouw Miedema en de heer Zuidema verstrekt, zodat zij de dagelijkse leiding over de stichting op zich konden nemen.

Gegevens 2022

Naam	R. Dral	Duur dienstverband Functie	1/1 - 31/12 Voorzitter
Naam	V. Dalm	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	J. Huisman	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	R. van Riemsdijk	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid
Naam	F. Ruiten	Duur dienstverband Functie	01/01 - 31/12 Lid

Doelbestedingspercentage, kostenpercentage fondsenwerving en kostenpercentage beheer en administratie

	<u>Werkelijk 2023</u>	<u>Begroot 2023</u>	<u>Werkelijk 2022</u>
Bestedingen aan doelstellingen / totale baten	88,1%	90,2%	86,2%
Bestedingen aan doelstellingen / totale lasten	87,9%	90,5%	88,0%
Kosten eigen fondsenwerving / baten eigen fondsenwerving	11,2%	1,9%	13,6%
Kosten beheer en administratie / totale lasten	10,3%	7,6%	10,0%
Wervingskosten / totale lasten	1,8%	2,0%	2,0%
Wervingskosten / totale baten	1,8%	1,9%	2,0%

Ondertekening:

Bestuur:

Heiloo, 27 juni 2024

Directie:

Raad van Toezicht:

Rosemarijn Dral, voorzitter :

Vera Dalm :

Jeroen Huisman :

Luc Kohsiek :

Hanneke Propitius :

Fred Ruiten :

4.9 Overige gegevens

Controle verklaring van de onafhankelijke accountant
(Zie bijlage)

Bijlage 1 Overzicht Natuurterreinen per 31-12-2023

Natuurterrein	totaal ha per 31-12-2023
't Laeg	60,5243
Alkmaardermeer	121,0541
Alverna	12,8927
Amstelmeer	43,7470
Balgzand	759,0205
Balgzandpolder	9,1580
Batterij en Spaarnwouderveen	9,3584
Bedijkte boezem	10,0110
Bennebroekbos	9,1380
Benningbroek	13,5680
Bosje van Broekens	0,2298
Braakpolder / Maantjesland	20,4390
Buitenhuisbraak	1,6800
De Koekoek	0,4300
De Laaik	2,1840
De Liede	2,8467
Duinen van de Noordkop	490,5900
Eendenkooi Oudesluis	32,3484
Eendenkooi Stokman	29,3364
Eendenkooi 't Zand	60,3421
Eendenkooi Van der Eng	18,6355
Egmond Binnen	4,8854
Eilandspolder	369,2440
Enge Wormer	3,5110
Fischer's Weid	1,4530
Fort Krommeniedijk	6,6180
Fort St. Aagtendijk	8,8655
Fort Veldhuis	8,9601
Fort Zuidwijkermeer	7,2620
Groene Driehoek Assum	8,5411
Harderwijk	3,8595
Heitje van Katham	7,8200
Het Die	133,1966
Huisduinerpolder	3,9070
Ilperveld	629,7695
Kerkepolder Wognum	13,9485
Kolk van Dussen	48,6484
Krengenbos	4,8185
Kronenburg	2,6385
Kruiszwijn	34,3290
Lage Hoek	53,8965
Land van Ien / Schardam / Scharwoude	0,3760
Land van Koster	46,2445
Leekerlanden	6,4500
Lekerveer	2,3175

Natuurterrein	totaal ha per 31-12-2023
Leyduin	110,3792
Liniedijken	43,3800
Lunetten	3,6265
Mariëndal	61,2853
Marquette / Noorderveld	11,8715
Middelpolder	69,4505
Naaldenveld	13,4625
Natuurgebied Uithoorn	49,6893
Nauernase venen	16,5315
Nieuw Land van Stam	1,3911
Nollen Den Helder	17,0208
Nollenland Abbestede / Zandpolder	50,2690
Oosteinderpoel	32,7438
Oosterbos	19,3027
Oosterveld	56,1695
Opmeerder Wuiver	16,0745
Overige terreinen	3,8260
Overplaats	19,0790
Poelpolder	0,3340
Polder Westerveer	68,3715
Rietlandje Katwoude	0,6300
Ronde Hoep	165,3578
Rustenburg	6,5560
Sluisbraak	0,1540
Strengweg	1,8310
Suyderbraeck	1,8115
Terreinen Schoorl	1,2510
Twiskerandgebied	30,6919
Verbindingszone Zijpe	3,0735
Vogeleiland	5,4940
Waardkanaal	16,8015
Waterberging Braakpolder Zuid	9,2605
Waterberging Opperdoes / De Skoot	8,5295
Waterberging Twisk / Oostermare	36,1964
Waterberging Wadwere / Kolk van Dussen	12,7045
Waterberging Zijpermolen erfpacht	6,8970
Weelpolder	50,2399
Weideveld	20,5820
Weijenbus en Vroonmeer	110,8703
Wildrijk	17,2310
Zeerijdsdijkje	37,6692
Zuiderveen *	36,9272
Zuurvenpolder	4,7550
Holendrechtterpolder	13,4610
Polder Berkmeer	17,9830
Waterberging Hensbroek	9,1715
Totaal ha eigendom/erfpacht **	4409,4823

** Zuiderveen: de 16,5 hectare in de Nauernase Venen zijn officieel op 1 oktober 2023 door Stichting Landschap Noord Holland in beheer aangenomen.*

*** het totale oppervlak is gecontroleerd met de eigendommenlijst van het kadaster waarbij (historische) verschillen van in totaal 23 ha (ten positieve) zijn gecorrigeerd.*

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht van Stichting Landschap Noord-Holland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Landschap Noord-Holland te Heiloo gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Landschap Noord-Holland op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Landschap Noord-Holland zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties'.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende organisaties' en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Was getekend te Sliedrecht, 27 juni 2024.

WITh Accountants B.V.
W.G. Oosterom MSc RA